

СТЕНОГРАМА

засідання "круглого столу" Комітету Верховної Ради України
з питань охорони здоров'я з нагоди Дня матері

16 травня 2018 року

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Шановні друзі, шановні жінки, від імені парламенту хочу привітати вас з чудовим, мабуть, одним з найбільших свят України – Днем матері і Днем родини, який також був, а також, щоб обговорити нагальні і надважливі питання збереження українського роду.

Лише за минулий рік, 2017, нас, українців, стало на 200 тисяч менше. Віртуальний Тернопіль або віртуальний Івано-Франківськ зник з карти України, навіть не будемо рахувати, скільки маленьких селищ, якщо ми говоримо про 200 тисяч населення. І саме матері і жінки є ті люди, які продовжують рід і які дивляться в майбутнє України.

Тому хочу зазначити, що я з свого боку максимально готова підтримувати кожну з вас, і я вважаю, що, якщо, не якщо, коли в нас вистачить сил, потужності об'єднати наші зусилля для досягнення спільної мети, ця мета буде досягнута. Насправді в Україні чесних, порядних, відвертих, патріотичних людей значно більше, ніж корупціонерів і олігархів. Просто люди, які чесні, порядні, професійні, моральні, вони розпорошені і не розуміють, що їм робити в суспільстві. Так от я вважаю, що сила материнства і сила українських жінок – це саме та сила, яка зможе нашу державу очистити і зможе наше з вами майбутнє, не якесь недосяжне, а те майбутнє, яке ми з вами побачимо на власні очі, зробити реальним і досяжним.

Для того, щоб не боятись потрапити в лікарню або не потрапляти в лікарню, де потрібно купувати все, починаючи від бинта, марлі, ліків, крапельниць, я не кажу про лікування онкології, яке просто більшості людей сьогодні недоступне, абсолютно реально зробити таку країну, де кожна людина, якщо вона захворіла і вона потрапляє в лікарню, де вона повністю буде забезпечена державою, де не потрібно буде давати хабарі лікарям, бо вони не можуть вижити на зарплату в 3 тисячі гривень, де не потрібно буде шукати благодійні фонди, щоб врятувати свою онкохвору дитину. Це реально, це можливо, так живуть в цивілізованих країнах. Що нам не дозволяє?

Закон про загальнообов'язкове державне медичне страхування є в парламенті, він зареєстрований. Що заважає винести його в парламент? Це вам судити, чому сьогодні парламент не розглядає цей закон, який дозволить врятувати мільйони життів українців.

Але сьогодні я не буду заглиблюватись, власне, в теми виключно збереження охорони здоров'я, охорони вашого здоров'я, тому що у нас є крім

цього дуже багато питань. І я хочу подякувати кожній з вас, що ви приїхали сюди. Ця зустріч є абсолютно не формальною. Тому я дуже прошу всіх тих, власне, кому я буду надавати слово, не читайте підготовлені доповіді, в цьому абсолютно немає ніяких потреб, говоріть від серця конкретні пропозиції, що би ми мали зробити разом. Тому що як тільки ми з вами сформуємо правильну резолюцію і зможемо разом добиватись і наші зусилля координувати, ми змінимо з вами країну, це справді в наших силах, і я абсолютно в це вірю.

Хочу зараз, і маю велику честь, представити вам наших закордонних гостей, ми буквально в цю неділю провели Міжнародну асамблею матерів. І я дуже сподіваюсь, що в наступному році всі ви, присутні в цій залі, будете залучені до співорганізаторів, а не тільки учасників цієї Міжнародної асамблеї. Чому? Тому що наші з вами рішення мають бути спрямовані на вирішення конкретних життєвих проблем українських жінок-матерів. Наголошую: ми продовжуємо з вами український рід. Не ті, які вбивають, не ті, які катують, не ті, які крадуть – ми з вами маємо право вимагати іншого відношення до себе. І я абсолютно впевнена, що у нас є сили для того, щоб це зробити.

Тому всіх бажаючих запрошуюю об'єднатись не в єдину якусь силу, не в організацію, об'єднатись на платформу спільних дій, а, власне, Асамблею матерів координувати наші спільні дії.

І хочу зараз представити, для мене велика честь мати сьогодні наших гостей з багатьох країн світу. І для мене велика честь насправді сьогодні вам представити цих жінок.

Налан Дал (Туреччина).

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Ця неймовірна жінка змогла об'єднати навколо себе в "Конвой совісті" понад 10 тисяч турецьких жінок, також жінок з 55 країн світу, представників 25 парламентів світу, жінок, в тому числі я мала честь від України підтримувати турецьких жінок, 10 тисяч яких приїхали за власний кошт, без підтримки будь-яких міжнародних інституцій, на кордон із Сирією, для того щоб підтримати своїх сестер, які сьогодні катуються в тюрмах режимом Асада, який підтримується режимом Путіна.

Налан Дал сьогодні з нами, і вона буде мати слово для того, щоб представити вам роботу "Конвою совісті".

Муніра (Сербія, Боснія-і-Герцеговина).

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. 8 травня Мунірі виповнилось 70 років. Вона представляє матерів Сребрениці. Сребрениця, якщо ви пам'ятаєте, це місто, в якому було знищено понад 8 тисяч людей за три дні, загально 10 тисяч, Муніра втратила за один день батька, чоловіка, братів, сестер і всіх дітей. 22 члени її родини загинули. І сьогодні Муніра приїхала для того, щоб підтримати українських жінок, які втратили своїх синів, українських жінок, які втратили своїх чоловіків, приїхала підтримати жінок України.

І матері Сребрениці, з якими я мала честь познайомитися під час "Конвою совісті", це жінки, які мають неймовірну силу і мужність не замикатися в своєму горі, а вимагати миру для всього світу і підтримувати мир. Так само Муніра сьогодні представляє матерів Сребрениці на нашому "круглому столі".

Я хочу представити наших гостей з Японії. *(Оплески)*

І чарівну жінку Тетяну Коцебу, яка в понеділок провела міжнародний форум за підтримки наших японських колег в підтримку українських жінок. *(Оплески)*

Хочу представити нашу гостю, яка приїхала і яка, власне, змушена була з Сирії виїхати в Сполучені Штати Америки. Отримала там юридичну освіту для того, щоб повернутись назад в свою країну для того, щоб відстоювати права сирійських жінок, які сьогодні катаються в тюрмах, які сьогодні терплять насилля і які не мають можливості сьогодні, а мова йде про тисячі сирійських жінок, які сьогодні борються за те, щоб мати право бути на волі.

Я була би дуже щаслива представити кожну присутню тут жінку, але я згодом надам кожній із вас слово, щоб ви могли коротко презентувати себе для того, щоб ми могли обмінятися, а потужні українські жінки, які, я точно знаю, зможуть підтримати міжнародну спільноту. І, знаєте, це дуже важливо відгукуватись на чужий біль.

Коли мені задають запитання, чому я поїхала на кордон з Сирією, я згадую 18 лютого, коли у мене на руках померло 16 хлопців за один день. Я волила! Я не знала, як я маю кричати на світ, щоби світ прокинувся і подивився, що відбувається, яке насильство відбувається в моїй державі. Я зверталася до всіх інстанцій, до всіх установ, а у відповідь була тиша.

І я хочу зазначити, що всі вбивства, катування і насильство, вони відбуваються не тому, що хтось один маленький злодій-диявол робить ці насильства, а тому що мільйони в цей час мовчать.

Тому що нас, мудрих, тих, які хочуть мир, хочуть продовжувати життя, – нас більше. Тому, чим скоріше ми об'єднаємося в потужну силу, українську – раз, і з міжнародною спільнотою – два, тим більше у нас є шансів перемогти нечисть і злість, яка вбиває і катує сьогодні людей на території України, на території Сирії, на території інших країн.

Я впевнена, що Україна може бути флагманом, тому що під час Міжнародної асамблеї до нас приїхали з усієї України понад 600 матерів наших загиблих героїв, які привезли свій біль і свою готовність продовжувати справу своїх синів, продовжувати боротись. Я дуже щаслива, що нас є матері, які вже стали мерами міст. Це ті люди, які мають біль. Я знаю, що таке мати біль, яка трансформується в злість, а потім трансформується в добру енергію, яка змінить нашу країну.

Тому я прошу наших матерів і членів родин загиблих зараз піднятись. Ми вас привітаємо оплесками. *(Оплески)*

А тепер я прошу всіх разом встати і хвилиною мовчання згадати всіх тих наших близьких людей: і ті, які загинули в Сребрениці, і ті, які загинули в Україні, згадати їх світлу пам'ять. *(Хвилина мовчання)*

Дякую. Прошу сідати. Слава Україні!

ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Зараз я хочу надати слово, вітальне слово митрофорному протоієрею Української автокефальної православної церкви, духівнику Фонду пам'яті Блаженнішого Митрополита Мефодія отцю Роману Будзинському.

Будь ласка.

БУДЗИНСЬКИЙ Р. Доброго дня, вітаю. В духовному житті з чим можна прирівняти матір? Матір можна прирівняти з тим, хто прищеплює любов і хто дарує життя.

В часи, коли Церква Христова вже в новітній історії терпіла переслідування, один із новітніх богословів, будучи за таким же "круглим столом", але вів суперечку чи існує Бог, він сказав такі слова: "А чи любить хтось із вас свою матір?" Подібне Спаситель, коли будучи на Землі, говорив: "А хто є без гріха, нехай перший кине в неї камінь".

Матір – це найперше почуття, яке дарує Бог, відчуті весь обов'язок, тягар виховання, піклування про свою дитину. Дарувати життя, продовжувати рід, збагачувати землю талантами, оспівувати, прославляти, прикрашати, тому що якраз саме людина є вінець творіння Божих рук.

Як у сьогоднішній день, напевно, що кожному з нас болісно чути ті слова, що гинуть, як болісно чути нам ті слова, що народжуваність зменшується, що на карті можна побачити, що вимирають цілі обласні центри, які налічують 200 тисяч населення.

Тому хотілося б побажати одного: нехай український народ відчуває ось цю підтримку кожного з нас, нашої влади в тому, щоб народжувати, найперше, не було страшно, а ті, хто вже отримав життя, гідно, належно зростали, розвивалися і працювали вже не на захист, а на розбудову нашої держави.

Тому всіх ще раз вітаю з цим світлим святом материнства. Нехай ця любов, яку ви прищеплюєте у своїх серцях для своїх дітей, повертається для вас уже в пізнішому часі, коли вони вже стануть повноцінними, осяють теплотою і радістю, тому що найбільше багатство, яке людина може досягнути в земному житті, це виховати своїх дітей і дочекатися своїх внуків і правнуків. Тому всіх гараздів і всього найкращого.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую отцю Роману.

Зараз хочу надати вітальне слово керівнику департаменту зовнішніх зв'язків Української греко-католицької церкви отцю Олексі Петриву.

ПЕТРИВ О. Шановна пані Ольго! Шановні учасники такого чудового і представницького форуму! Дуже давно не мав нагоди і можливості говорити до такої кількості поважних людей. І найперше, що хотів би, це передати вітання від Отця і Глави Української греко-католицької церкви Блаженнішого Святослава, з цією місією він мене послав. І від себе хотів би ще і ще привітати вас зі святом, святом Матері, святом, яке є у наших серцях закарбоване тому, що всі ми мали маму, і всі ми знаємо, що таке мама. А особливо привітати матерів українських, це особливе явище взагалі в світовій культурі, тих матерів, які у найскладніші виклики, найскладніші часи нашої історії, як і давньої, так і новітньої, справді змогли проявити ту глибинну сутність материнства і традиційної української сімейної культури, тому що завдяки матерям Україна збереглася. Ми знаємо: завдяки матерям збереглася і церква у часи переслідувань, особливо це ми знаємо, українські греко-католики, церква, яка була упродовж десятиліть заборонена. Завдяки матерям вона збереглася. І завдяки матерям, коли наступив важкий час економічної кризи, сім'ї утримувалися на плаву – наші матері поїхали в світи, щоб сім'ю рятувати.

Цей феномен української матері ще, мабуть, мав би бути добре вивчений з усіх аспектів, добре простудійований і зроблені відповідні висновки. І дуже добре, що ви на такому форумі збираєтесь, дуже добре, що готується більша консолідація зусиль наших матерів, бо потенціал ще повністю не розвинутий. Особливо що стосується миру, особливо що

стосується мудрої, примирливої, погідливої поради, яку потребує наша влада і теперішня, і минула потребувала, і майбутня теж буде потребувати.

Об'єднуйтеся, і хай Господь допомагає вам у тому, щоби голос українських матерів лунав на увесь світ і щоби завдяки вашій діяльності наша Вітчизна міцніла і ставала заможною і гідно сяяла "у народів вольних колі".

Ще раз вітаю вас і дякую за нагоду промовити до вас слово.

Дякую.

(Оплески).

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, отець Олекса.

Хочу зазначити, що Україна сильна своєю різноманітністю, різнобарвністю і своєю толерантністю. На Україні завжди жили в мирі люди різних національностей, різних віросповідань. І хочу сказати, що для мене мусульманська громада України є не менш патріотичними українцями, ніж представники інших конфесій, іншої віри.

І зараз з великим задоволенням надаю слово Шейху Саїду, який уже в окупованому Донецьку тримав у наметі палатку, в якій проводив служіння разом з представниками інших конфесій, і до останнього намагався тримати серце України навіть на окупованих територіях. І тепер, власне, він рухає вперед українських патріотів, які є мусульманського віросповідання.

ШЕЙХ САЇД ІСМАГІЛОВ. Дякую. Мир вам, шановна Ольго Вадимівно, всечесні отці, дорогі жінки. Дуже приємно брати участь у цій конференції, що є надзвичайно важливою та актуальною для всієї України і в першу чергу для українських жінок і жінок всього світу. Тому що сьогодні ми бачимо велику кількість гостей і жінок-гостей з різних країн, що приїхали до України і також беруть участь у сьогоднішній події. Це надзвичайно приємно і актуально.

Що стосується ісламської мусульманської традиції, то мати надзвичайно шанована в ісламі. Один чоловік прийшов до пророка і спитав: "Кого я маю любити та шанувати більше за всіх?" І пророк Мухаммед йому сказав: "Твою матір". Він спитав: "А після неї?" Пророк так само відповів: "Твою матір". Він в третій раз спитав: "А кого я маю шанувати після цього?" Пророк Мухаммед також відповів: "Твою матір". І лише коли цей хлопець вчетверте запитав, він сказав: "Твого батька". Тобто шанування матері мусить бути втричі більшим, ніж навіть шанування батька. Тому що без матері, без жінки неможливе життя на землі. Господь саме жінці дав право і можливість продовжувати рід людський, народжувати дітей, виховувати і годувати дітей. Це надзвичайно велика роль, так, надзвичайно велика роль в усьому світі. Більшої ролі немає і не може бути.

І також хочу розповісти про один випадок, що стався за життя засновника ісламу пророка Мухаммеда. Один молодий міцний хлопець здійснював прощу, паломництво до священної Мекки і ніс на руках свою стару матір, що вже не могла сама ходити, щоб вона також разом із ним могла здійснити це паломництво. А потім він підійшов до пророка і спитав: "Чи виконав я свій синівський обов'язок перед своєю матір'ю?" І пророк відповів: "Це не порівняється навіть з однією пологовою схваткою, коли вона тебе народжувала". Тобто дитина не в змозі, неможливо, щоб вона віддячила своїй матері, тому що мати не просто виношує дитину, народжує її, годує, виховує. Так, вона дає все життя, вона наповнює дитину смыслом. От яка буде мати в суспільстві, в країні, в певному народі, такий і буде народ, таке і буде суспільство, такою і буде країна.

І тому надзвичайно приємно бути присутнім серед жінок, що займаються і підтримують жіночі питання, жіночі проблеми, а це саме і є майбутнє України.

І хочу звернути вашу увагу, шановні брати і сестри, на потреби мусульманок України. От сьогодні вони також присутні разом з іноземними мусульманками на цій конференції. Мусульманок України надзвичайно турбує те, що зараз фактично в Україні забороняють жінкам-мусульманкам фотографуватись на документи у хустині, і вимагають, щоб жінка роздягалася, знімала свою хустину для того, щоб її сфотографували на офіційні документи. Самі мусульманки України вважають це дискримінацією і порушенням права жінок. Ніхто не має права вимагати від жінки, щоб вона роздягалась перед сторонніми особами. І весь світ зараз переймається правами жінок. Тож я хотів би звернути вашу увагу так само на права і мусульманських жінок, що потребують уваги і допомоги в Україні.

Зараз увесь світ вже дозволив жінкам, що постійно носять релігійний одяг, хустину чи якийсь інший релігійний одяг, надавати документи, фото на документи у головному вбранні. І так само я маю надію, що і в Україні нарешті відмінять всі ці застарілі норми, адже після впровадження біометричних паспортів, інших документів, що допомагають встановити особу, що є власником цих документів, це було б дуже сучасно і демократично, щоб жінкам надавали право фотографуватись на офіційні документи у хустині.

І ще раз дякую за вашу увагу. І просимо у Всевишнього Господа, щоб він благословив цей захід і всіх жінок України.

Амінь.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, Шейху Саїде, за вашу промову.

Хочу сказати, що я вважаю, що насправді поважати жінок і чоловіків потрібно однаково. Ми всі в першу чергу люди, в другу чергу ми громадяни своєї держави, а потім ми вже належимо до різної статі.

І хочу сказати, що, мабуть, і я дуже сподіваюсь, що в майбутньому ми з вами, з жінками, з найкращими жінками України, будемо обговорювати надважливе питання: чому наші чоловіки з вами живуть на 10 років менше в Україні, ніж жінки? Жінки живуть дуже мало, лише 71 рік, а чоловіки живуть майже на 10 років менше. Тому нам дуже потрібно з вами виважено ставитись і чітко формувати державну політику так, щоб і жінки, і чоловіки в Україні жили як мінімум 80 років. Це моя програма-мінімум. І я можу вам продемонструвати, яким чином ми можемо з вами це досягнути, причому не просто досягнути, а це побачити і взяти в цьому участь.

Зараз я для привітального слова надаю слово моєму колезі народному депутату, він привітає вас від, власне, чоловічого фронту українського парламенту.

Пан Яніцький, будь ласка.

ЯНІЦЬКИЙ В.П. Доброго дня, шановні учасники такого чудового "круглого столу"! Дякую, шановна Ольго Вадимівно, за надану мені можливість бути присутнім на такому "круглому столі" і мати слово.

Ви знаєте, я хотів би сказати, що це свято – День матері, одне з найкращих і найщиріших свят у світі, народилось від безмежної любові до тих, які дають нам життя. Воно всесвітнє, і ініціатором визнання цього свята в Україні, я знаю, став Микола Луків, це автор тієї пісні, на мій погляд, однієї з найкращих пісень про маму - "Росте черешня в мамі на городі".

Ви знаєте, сидячи в цьому залі, я хочу сказати, що такого чудового стану я тут не бачив, принаймні особисто я, за 4 роки своєї депутатської каденції, і тим більше, мені приємно, що маю таку нагоду від імені всіх чоловіків, депутатів українського парламенту, привітати наших всіх матерів, всіх, і наших чудових жінок-іноземок з цим чудовим святом.

Я скажу, що можна багато говорити про це свято і про материнство, але, на наш погляд, чоловічий, материнство – це також, в першу чергу, це робота, це тяжка робота, яку не можна змінити, як робоче місце на якійсь фірмі, не можна піти у відпустку і не можна просто звільнитись і забути, що ти є мама.

Тому дозвольте мені щиро скласти присягу перед всіма матерями, в тому числі, всіма українськими матерями, за вашу любов і ваше терпіння, за

вашу глибоку і за вашу сильну молитву, яку кожен з нас, особливо в ці тяжкі часи для України, відчуває. І чим старший, тим більше відчуває це людина.

На мій погляд, напевно, немає найціннішого в житті для кожного з нас, як тоді, коли тебе чекає вдома мати ще жива. Тому велика вам шана і хвала, і ще раз вітання із таким чудовим материнським днем.

І дозвольте від імені Верховної Ради, разом із Ольгою Вадимівною, привітати і нагородити нагородою Верховної Ради України одну чудову жінку, яка сьогодні поруч з нами знаходиться і запрошена на це свято, це моя землячка із Рівненського Полісся.

До речі, ми говоримо і я чув, що дійсно демографічна ситуація в Україні надзвичайно непроста і не зовсім позитивна, якщо сказати, що зовсім не позитивна. Але є такі місця, які говорять про інше: в Рокитнівському районі Рівненщини у нас найбільша народжуваність в Україні – це друге місце в Європі по народжуваності в цілому і третє місце в світі. Так що є у нас жінки, є у нас регіони, куди можна їздити набиратися досвіду. І я думаю, що це також чудова інформація для нашого "круглого столу".

Якщо можна, ми хотіли би нагородити Грамотою за заслуги перед українським народом нашого волонтера, начальника медичної служби п'ятого окремого батальйону Української добровольчої армії, Народного Героя України 2016 року, чудової жінки, дружини, матері двох дітей, має трьох внуків ця людина. *(Оплески)*

Кирикович Лариса Миколаївна. Лариса Миколаївна була на багатьох гарячих точках Донбасу: і Донецький аеропорт, і Піски, і багато інших пунктів – чотири роки підряд. Це шана і хвала за те, що і мати, і боєць Української добровольчої армії.

Дякуємо вам за це.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Шановні колеги, а зараз ще коротке слово для привітання хочу надати координатору Асамблеї матерів України, яка так само достойна великих нагород, тому що вона була організатором шпиталю Майдану в Михайлівському соборі, де сотні наших поранених отримали допомогу. Олена Євстігнеєва.

ЄВСТІГНЕЄВА О.В. Дякую, Ольго Вадимівно.

Хочу привітати всіх вас: і гостей-жінок, які приїхали підтримати нас, українок, і жінок-українок, і чоловіків, які прийшли сьогодні привітати нас

на цьому "круглому столі", який присвячений найдорожчій людині в нашому житті – це матері.

Як координатор Міжнародної асамблеї матерів, яка вперше відбулася в Києві і неділю, я хочу сказати, що тільки об'єднавши наші всі зусилля ми зможемо змінити світ на краще. А роботи у нас з вами дуже-дуже багато. Тому я дуже прошу вас всіх доєднатися до роботи матерів, всіх присутніх, залучати всіх своїх небайдужих знайомих, які люблять Україну і хочуть змінити Україну на краще, і вступити до нашої міжнародної Асамблеї матерів. Я свої координати залишу, і крім того, я буду тут в кінці всіх вас чекати.

А ще я хочу сказати, що місія матері не тільки народити дитину, а її виховати, і виховати здоровою. І найважливіше – це побачити продовження дітей. Тому для нас важливо, щоб українці жили довше, продовжити життя наших людей, і щоб жінки не до 70-72, а чоловіки навіть до цього не доживали, а щоб було в нас багато людей, які довгожителлями були. Тому прошу всіх до нас приєднуватись.

Дякую, Ольго Вадимівно.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, пані Олено.

Зараз запрошую до слова представника громадської організації "Конвой совісті" (Туреччина) Налан Дал.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. У нас буде переклад в мікрофон чи в навушники? В навушники. Шановні колеги, наступні доповідачі будуть говорити англійською мовою, кому потрібно, будь ласка.

ДАЛ НАЛАН. Шановна Ольга Богомолець, я хочу передати вам вітання від усіх сестер, хочу передати сердечні вітання з Туреччини, вони просили передати вам. Це велика честь для мене, для моїх подруг, що ми сьогодні можемо брати участь. Ми приїхали для особливої програми 13 числа, ми хотіли проявити солідарність з матерями України, які страждають, коли втрачають своїх найдорожчих, починаючи 4 роки тому.

На жаль, криза і війни йдуть по всьому світу, і перш ніж одна війна закінчується, інша починається. Ми зараз бачимо, що це найскладніші часи в історії. В Боснії було вирізано тисячі людей. Це центр Європи, це сталося всього два десятиліття тому. І насправді дуже велика кількість країн страждає і зокрема ваша прекрасна країна – Україна.

І причина, з якої ми ініціювали наш рух жінок, ми хочемо покінчити з кризами. І від криз насправді більше страждають саме жінки, незважаючи на вік, жінка чи матір. І коли ми втрачаємо годувальника в сім'ї, ми тоді самі піднімаємося, щоб годувати своїх дітей, і це дуже важко для багатьох людей. Ми можемо підніматися на ноги і підтримувати наше життя, але не всі жінки настільки можуть це зробити, як ви і я. І коли починаються проблеми, ми сьогодні фокусуємося на Сирії, почали страждати 7 років тому, і сьогодні вже 8-й рік кризи триває на кордоні з Туреччиною. Чому? Тому що Туреччина допомагає з кризою, але це не значить, що інші повинні забувати. І це стосується також і вас, коли це відбувається у вашій країні, не тільки сусідські країни повинні долучатися, тому що ми всі єдині, і будь-яка частина світу повинна долучатися і братися за руки одне з одним. Жінки з будь-якої країни повинні об'єднатися і почати робити щось разом, щоб до нас почало дослухатися міжнародне співтовариство. Спочатку кілька людей – і потім це як сніжний ком набирає сили.

І ми створили організацію "Конвой совісті". Ми вважаємо, що совість – це найбільша, найкраща характеристика людини. І в кожній вірі, в кожній релігії якщо ви не маєте совісті, ви не можете бути доброю людиною. Ми хотіли назватися саме таким чином. І ми хотіли, щоб цей конвой об'єднав жінок, ми б хотіли також, щоб і чоловіки підтримували жінок. Нам дуже пощастило, що пані Ольга була частиною "Конвою", представляла цю частину світу і українських матерів зокрема. І така сильна ініціатива за такий короткий час, цей "Конвой" почався з 6 березня в Стамбулі, всього 6 автобусів, в яких були жінки. Ми зупинялися в різних містах Туреччини, і коли ми приїхали в місто Хатай, яке знаходиться на кордоні з Сирією, і нас уже стало 10 тисяч жінок, це було найбільше жіноче зібрання в історії. Ми навіть не очікували, це було просто чудово. У нас не було жодних проблем. Ми спали просто разом, у нас не було готелів, це було дуже мирне зібрання і захід. І коли ми приїхали на кордон з Сирією, ми зібралися на площі і представники могли сказати все, що вони хотіли сказати до натовпу. І у нас також була хвилина мовчання. Ми нічого не могли сказати, ми повинні були мовчати.

У нас був такий невеличкий шарф на Сході, така хустинка, вона є елементом, який представляє жінок. Коли протести закінчилися, ми зв'язали свої руки цією хустинкою. Це означало, що жінки утримуються у в'язницях Сирії. Коли ми говоримо про Сирію, ми могли чути про Алеппо під атакою, тисячі постраждалих. І ви могли почути нещодавно, що східна частина

Дамаску страждає від голоду. Але, на жаль, є велика група жінок, яких забули. 6761 жінка. Ми отримали підтвердження від Організації захисту прав, вони реєструють. Я говорю про ті числа, які знайшли своє підтвердження офіційне. І ми насправді не знаємо, вони сьогодні ще живі чи ні в цих в'язницях. І це причина, чому ми піднялися: жінки за жінок. Звичайно, чоловіки підтримують нас, але я думаю, що це наша відповідальність – підтримувати насамперед жінок.

Я не буду дуже довго говорити, вона розкаже про факти і цифри. Я хотів би попросити шановних поважних гостей і членів парламенту: підтримайте нас всіма можливими способами, тому що сирійські жінки страждають під тортурами і ніхто навіть не думає про це. Піднімайте свій голос за жінок Сирії у вашому парламенті. Ми хотіли би, щоб ви були свідомі цього, наскільки це можливо. Це єдиний запит, який я можу сьогодні до вас подати. І також духовенство хочу попросити: говоріть до людей, щоб вони були свідомі, що не тільки українці страждають, але також багато інших жінок страждають, особливо в Сирії. Дякую за цю надану можливість, що я могла зустрітися з вами.

Дуже дякую.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Шановні колеги, зараз надаємо слово Субасік Мунірі – представнику "Матері Сребрениці" (Боснія і Герцеговина).

СУБАСІК МУНІРА. Пані та панове! Дорогі матері й жінки з України! Передаю вам вітання від "Матерів Сребрениці". Я хочу, щоб ми боролися за правду і справедливість. Ми повинні знайти всіх відповідальних за цей злочин. "Матері Сребрениці", у нас є тільки одна місія, це найбільша і найцінніша місія: ми хочемо, щоб встановилася справедливість щодо наших дітей. Ми повинні боротися за справедливість, тому що без неї не буде миру і ми не побудуємо наше майбутнє. Не бійтеся говорити правду, коли ми повинні йти до судів і говорити заяви, тому що правда має бути встановлена і справедливість.

Багато дітей залишилося без матерів. Я хочу вам сказати, що ми повинні давати освіту нашим дітям, щоб вони стали докторами, інженерами. Не треба ховати правду від ваших дітей, але також не треба наповнювати їх злобою. Кожна матір, не важливо, яке у неї ім'я, і не важливо, до якої нації вона належить і до якої релігії, вона перш за все матір. Кожен біль

однаковий. Ми повинні звільнити цей світ від болю. І кожна жінка і матір повинна побачити, як її діти одружуються і виходять заміж.

На жаль, навіть у XXI столітті ми бачимо, що цей світ наповнений несправедливістю. Ми завжди хочемо, щоб це призупинилось, але це продовжується і продовжується. Ми знаємо, що в Сребрениці геноцид і різня, і це зараз продовжується і в Сирії, і в Україні. В Сребрениці всього за 3 дні 10 тисяч 731 людей було вбито. Більше 20 тисяч жінок і дівчат зазнали насильства з боку чоловіків. І через те, що вони були згвалтовані, дуже багато дітей народилось.

Ми, "Матері Сребрениці" знаємо, що таке біль і печаль через те, що там сталося. Ми бачили, як вбивали наших дітей і гвалтували наших дочок, і ми хочемо підтримати жінок України. Я хочу, щоб ви знали, що ми підтримуємо кожен ваш крок.

Ми були в різних судах Боснії-і-Герцеговини і в Хорватії, ми подали заяви, і ми хотіли всім довести, що насправді в Сребрениці відбувся геноцид. Ми не чекали, поки боснійський уряд знайде правду. Я хочу вам сказати, що ви теж повинні піднімати свій голос, ви повинні боротись за свої права і боротись за правду, за справедливість і не чекайте, що хтось вам її принесе.

Ваші діти – це минуле, теперішнє і майбутнє. Ви повинні завжди боротись за своїх дітей. І дуже дякую, що ви слухали. Якщо є запитання, я можу відповісти.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую. Я надаю слово представнику Німеччини Марьям Гентас. Прохання коротко представити себе і розповісти про вашу діяльність.

МАРЬЯМ ГЕНТАС. Добрий день. Мене звати Марьям Гентас. Я народилася в Німеччині, а насправді я з Туреччини. Я приєдналася до "Конвою совісті". Я вважала, що це щось важливе для жінок. І я поїхала в Сирію як журналіст. Я знаю, що відбувається в країні, я бачила це на власні очі. Я говорила з матерями, з сестрами. Я бачила біль і страждання цих сильних людей. Я хотіла щось зробити для них, тому я приєдналася до "Конвою". Це теж причина, з якої я тут. Не важливо, звідки ви і хто ви є, але якщо є ті, кому треба допомога, ми повинні допомагати.

Коли я бачила українських матерів, це справді мене зачепило, і я дуже тішуся, що можу бути частиною цієї організації. І якщо я буду десь брати участь в інших місцях, я буду говорити про вас теж.

Дякую.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Мусса Діма Н, представник громадської організації (США, Сирія, Туреччина).

МУССА ДІМА Н. Добрий день. Я перш за все хотіла би подякувати Ользі Богомолець за надану можливість бути з вами і говорити до українських жінок і також жінок з-за кордону. Я хотіла би проявити співчуття до всіх тих, хто зазнав несправедливості. Я народилася в Сирії і я повинна була виїхати через режим Асада. Коли ви говорите про Сирію, ви думаете перш за все за біженців, і це теж через режим Асада. Практика цього режиму останніх 7 років спричинила більше ніж половину населення Сирії виїхати і переїхати зі своїх домівок і переїхати в інші частини світу. Сотні тисяч людей були вбиті, це факт. І десятки тисяч людей піддаються тортурам, це теж факт. І багато моїх колег говорять про те, що більше 6 тисяч жінок утримуються у в'язницях і кожного дня зазнають тортур фізичних і також психічних, і насилля застосовується до них тільки тому, що вони займали активну позицію і хотіли свободи. Те, що зараз відбувається в Сирії, це порушення прав людини і це прояв найстрашнішого насильства. Це також відбувається через режим Асада, а також за підтримки Ірану та Росії.

Коли відбувається конфлікт, мир може встановитися і буде сталим лише за участі жінок, і жінки є партнерами в установленні миру і в гуманітарній роботі. І тому жінки, не важливо звідки походять, і не важливо якої релігії, етнічної приналежності чи національності, ми повинні боротися проти несправедливості, і це причина, з якої ми зібралися тут.

Я хочу проявити солідарність з жінками України, які зазнають страждань. Я хочу попросити: пам'ятайте, в Сирії багато несправедливості відбувається, і ми можемо покласти їй край тільки тоді, коли працюємо разом. І мир може встановитися в світі і має встановитися в світі, тому що це відбувається в усьому світі.

Дякую і хочу побачити вас у Сирії.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Запрошую до слова Кьонг Ін Ван Де Вен – юридичного опікуна і дитячого адвоката голландської установи опіки для неповнолітніх шукачів притулку (Нідерланди).

Будь ласка.

КЬОНГ ІН ВАН ДЕ ВЕН. Дякую.

Добрий день, пані та панове! Дуже рада бути в цій прекрасній країні - Україні. Це перший раз для мене. Я була дуже вражена вашою культурою і танцями. Я дізналася багато про вашу культуру, але також і про ситуацію тут.

На жаль, я з європейської країни, але я навіть і не знала про конфлікт і війну, яка відбувається тут. В моїй країні люди не приділяють увагу зовсім. І коли в 2014-2015 роках, коли розбився літак, я навіть і не уявляла, я дуже перепрошую. Я відчуваю біль тих сімей, які постраждали від цієї трагедії.

Дуже дякую, пані Ольго Богомолець, за те, що запросили "Міжнародну федерацію жінок за мир у всьому світі" і за вашу участь у конференції в понеділок щодо ролі жінок у поширенні культури миру. Коли ви говорили на конференції, це теж мене зачепило.

Мене зовуть Кьонг Ін, я з Нідерландів. Моя мати з Португалії. Я працювала у "Федерації жінок за мир у всьому світі" в Європі, в департаменті молоді. І я щаслива бути сьогодні тут. Я соціальний працівник за професією, також я юридичний опікун для неповнолітніх шукачів притулку. Ми відповідаємо за дітей біженців, які шукають притулку у Нідерландах. І як юридичні опікуни ми повинні піклуватися, щоб молодь, а також діти до 10 років були захищені. І ми намагаємося зробити все можливе. У них немає батьків. Діти-біженці, яких ми зараз маємо, це здебільшого сирійці і з Еритреї. Це заморожений конфлікт. І там зараз встановився мілітаристський режим. Дуже багато неповнолітніх в Еритреї, вони повинні пройти всю Північну Африку. Після років цієї подорожі вони приходять до Європи і зазнають багато страждань. Також є біженці з Афганістану. Якщо вірити нашому уряду, це безпечна країна, але ми бачимо, що багато чого відбувається в "Талібані".

Я дуже вдячна, що у нас в країні є легальні рамки і що ми можемо працювати в цих рамках та допомагати дітям. Ми прийняли ці рамки саме на основі прав дитини, які були прийняті в ООН в 1989 році. Це дуже гарні принципи, які я хотіла би коротко процитувати. Вони говорять, що дитина має право на те, щоб розвиватися і рости в любові і під відповідальністю своїх батьків, в атмосфері поваги і захищеності. І завдяки цьому принципу ми розвиваємо єдність сім'ї. Ми хочемо, щоб діти поєднувалися зі своїми батьками, братами та сестрами. Для дітей це дуже довго, мінімум два роки до того, як вони можуть поєднатися. І в них є багато психологічних проблем.

Для них дуже важко бути на відстані від своїх батьків. І вони вже втрачають віру, що вони можуть знову побачити своїх батьків. Важко, справді, пережити цю непросту ситуацію. Вони повинні ходити до школи. Підлітки в Голландії, вони самі... Культура в Нідерландах досить індивідуалістична. Ми намагаємося зробити все, що від нас залежить, але ми бачимо, що є розрив між тим, що ми можемо зробити.

Жіноча федерація також посилається на Резолюцію 1325 ООН про мир і безпеку. Я хотіла б зачитати статтю 86, вона говорить про те, що конфлікти змінюють соціальну культуру і відносини, і це зачіпає саме жінок і дітей, і з'являються вдови. І також тисячі жінок страждають чи зникають. Діти, вони мають тікати з країни, і стають біженцями. Ми також повинні з цим мати справу.

Я була дуже зворушена презентацією в Житомирі, який ми відвідали вчора. Я бачила колективну таку підтримку. В Нідерландах дуже велика бюрократія. А тут я побачила такий людський підхід до проблем і бачила підтримку сімей. Я думаю, що нашій країні є чому повчитися, такому підходу. Я також була вражена ініціативою бабусь, які роблять одягу для солдатів в зоні АТО. І я була також вражена, тому що побачила, наскільки багато сили в бабусь, і також співпрацю між поколіннями. І ми також наголошуємо на важливості цього в нашій жіночій федерації.

Я думаю, що теперішній час справді закликає нас до цього. Це співпраця саме від серця до серця. І пані Че з Південної Кореї, вона президент Корейської федерації жінок, вона говорила також на конференції про важливість життя заради інших і те, що ми повинні співпрацювати від серця до серця.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дуже дякую. Ви закінчили?

КЬОНГ ІН ВАН ДЕ ВЕН. Так, я закінчила.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. У зв'язку з тим, що у нас є багато членів "круглого столу", які сьогодні мають виступити, то я прошу всіх наших учасників дотримуватися регламенту.

І зараз надаю слово голові Федерації жінок за мир в усьому світі пані Марті Марії Карвальо (Португалія).

КАРВАЛЬО МАРТА МАРІЯ. Передусім хотіла би подякувати пані Ользі, що дозволила нам взяти участь. І я хотіла би сказати, що я вперше в Україні. Я теж дуже вдячна за вашу доброту. Ви маєте прекрасну країну і прекрасних людей. Два дні тому в нас була зустріч, ми могли в цьому пересвідчитися. І також ми їздили в місто Житомир, і з ким би я не розмовляла, ви такі добрі. Я дуже вражена вашими глибокими почуттями, які ви маєте до інших людей. Сьогодні ми теж були у Фонді культури, і я зрозуміла, чому люди тут такі добрі. Я побачила село, де жінки втратили своїх чоловіків і повинні були рости дітей наодинці. Ми можемо поважати таке серце жінок. Я можу помилятися, але я так думаю, що саме тому ваше суспільство таке добре.

І я написала також промову, але я не буду зачитувати, тому що ви змінили. Ми почали говорити про почуття, і я є жінка, я є матір і бабуса, я сама виростила трьох дітей не тому, що хтось вбив мого чоловіка, тому що мій чоловік подав на розлучення. Якщо хтось вбив вашого чоловіка, я можу відчувати цей біль, коли ви повинні самі виховувати своїх дітей.

Доктор Че Хан Мун, яка заснувала нашу Федерацію жінок за мир у всьому світі, дуже багато говорить про проблеми сьогодення. Ми обізнані з ситуацією, що зараз відбувається багато війн, і вони почалися не вчора і не позавчора, а багато років тому, і ми знаємо, що багато є проблем, але вони всі коріняться всередині нас самих і не вистачає любові одна до одної. Якщо я не відчуваю іншої людини і я не відчуваю її болю, тому я можу її вбити. Я не відчуваю, що це щось неправильне і я не відчуваю болю.

Я хотіла би, щоб ми навчились цьому від нашої засновниці для того, щоб знайти мир навколо мене, він повинен початись в мені, і він починається в мені, коли я відношусь до інших людей і як до відображення мене самої. Я повинна зрозуміти, що інша повинна відчути те, що відчуваю я, і що я можу зробити, щоб поважати батьків, матерів і дітей, тому що вони є ніби мої власні діти, вони ніби мої власні брати та сестри.

Я хочу вас попросити, щоб ми подивились на наших чоловіків. Ми, звичайно, маємо потребу в чоловіках. Ми народжуємо дітей і ми повинні виховувати наших дітей, щоб показати їм такі почуття і сказати: "Одного дня ти сама станеш матір'ю чи батьком. Але не забувай про почуття до свого майбутнього чоловіка чи дружини, до свого сусіда".

Те, що я хотіла би сьогодні сказати, що наша проблема та, що нам не вистачає любові. Може ми любимо своїх дітей, свою націю. Але що можна сказати про почуття до інших сімей і до інших країн? Ми всі однакові, ми люди і ми маємо обняти інших, один одного. От що я сьогодні відчуваю.

І я хотіла би попросити, може, ми одного дня могли би зустрітися в Португалії? Я працюю з багатьма членами парламенту, ми зможемо

працювати з членами парламенту в Португалії, щоб допомогти людям зрозуміти цей момент.

Дуже дякую.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую. Я дуже сподіваюсь. Так, щоб на хвилинку розрядити ситуацію, ми з колегами депутатами їхали в автобусі разом і вони, так сміючись, питали: "Чого це ви так добиваєтесь, нащо вам ці 30% квоти?" Я кажу: "Та це ми просто турбуємось про вас! Бо там же не написано, що "жінок і чоловіків", написано, що "іншої статі". Бо коли жінки, власне, будуть впорядковувати Україну, ви ж хоч будете мати 30% в парламенті". Це що стосується, власне, квот і розподілу. *(Оплески)*

Тому я знаю і вірю, що жінки – це ті, які дарують життя, і завжди заради збереження життя вони будуть готові домовлятися обговорювати, сидати і дискутувати. Тому ми тут сьогодні разом для того, щоб з вами відпрацювати спільну політику. Хоч ми зараз всі це слово не любимо, майже ненавидимо, але політика це те, що ми з вами маємо пропонувати. І коли ми з вами навчимося використовувати владу як інструмент нашої політики, тоді влада не буде маніпулювати нами!

І зараз хочу надати слово чудовій представниці українського жіноцтва, надзвичайній матері, надзвичайній жінці, не просто гарній, а дуже розумній – це Тетяна Феофанівна Татарчук. Вона керівник Державного центру планування сім'ї та репродукції людини, вона доктор медичних наук, професор і заступник директора Інституту педіатрії, акушерства і гінекології Національної академії медичних наук.

ТАТАРЧУК Т.Ф. Дуже дякую, Ольго Вадимівно, і за таке чудове представлення, і взагалі за такий прекрасний "круглий стіл", і за можливість бути сьогодні тут. І я маю велику честь і велике таке відповідальне доручення вітати це зібрання від директора нашого інституту академіка Антипкіна Юрія Геннадійовича, який є відповідальним академіком-секретарем клінічного підрозділу Національної академії медичних наук, який є президентом Асоціації педіатрів, і підкреслити, що наш інститут і лікарі України завжди цінують жінку-матір, завжди тримають проблему материнства в фокусі. І тому це зібрання і всі ті слова, які сьогодні були почуті, вони надзвичайно важливі. І дуже важливо, дуже добре, що жінки, які займаються громадською роботою, що жінки, які очолюють громадські організації, об'єднуються заради серйозних проблем жіноцтва.

І слухаючи виступи наших колег з інших країн, ми чули про роль і місце жінки в подоланні проблем, які є в таких гарячих точках на планеті. На жаль, така точка теж є в нашій країні – це схід нашої країни. І на

сьогоднішній день крім того, що ми займаємося традиційними питаннями, ми займаємося також вивченням здоров'я жінок в зоні гострого військового конфлікту. Там жінки народжують, там жінки вагітніють, там жінки народжують, там жінки мають проблеми з контрацепцією, там жінки мають проблеми з наданням медичної допомоги, саме жіночої допомоги. Це досить інтимне питання – питання жіночого здоров'я. Про нього не прийнято говорити на широких засадах, але воно є, від нього нема куди дітись. Це кровотечі, це забезпечення контрацептивами, і це ті теми, які ми сьогодні теж піднімаємо.

У нас є багато інформації, розробленої для жінок-волонтерів, для жінок, які на гарячих точках. Багато інструкцій по веденню, по власному здоров'ю. І у нас є пропозиції щодо організації медичної допомоги, тому що ті країни, які мають військові дії, вони мають так звану військову гінекологію. Вона є сьогодні в світі, і цей термін є в світі. І тому нам теж потрібно сьогодні (подобається це нам чи не подобається) впроваджувати цей термін і впроваджувати цю роботу.

Однак все-таки ми сподіваємося, ми впевнені, що буде мир, ми будемо говорити про материнство, ми впевнені, що буде час, коли в нашій країні буде зростати кількість населення, тому що це дуже боляче, що ми втрачаємо 250 тисяч. І тому ми повинні говорити про дівчаток-підлітків як наше майбутнє, про тих жінок, які сьогодні є, що треба зробити для того, аби вони могли народити ту кількість дітей, яку вони бажають. А вже проблема держави, проблема освітніх організацій, проблема соціальних структур – створити умови жінкам для цього. Але наше завдання, медиків, це створити медичні умови для того, аби жінка могла народити.

І ще, що найважливіше, це постаріння населення. І сьогодні наша задача – звернути увагу для жінок віком 45+, тобто жінок, які вже народили дітей, це бабусі, це матері, це саме ті матері, про яких ми повинні говорити, про яких ми повинні дбати, і які сьогодні живуть до 70-72 років в нашій країні, які створюють умови для життя наших чоловіків, які створюють умови для виховання наших дітей.

І тому якщо зупинитись акцентом на здоров'ї підлітків, що тут важливо? Ранній початок статевого життя, незапланована вагітність. Наступний слайд. Але мені хотілося б сказати не тільки і не стільки про профілактику абортів, скільки про статеve виховання, вірніше, не просто статеve виховання, яке є традиційним і сьогодні, а саме про виховання культури відносин між чоловіком і жінкою. Я залишила оцю "прозірочку", яку, можливо, не так гарно видно, але це формування статевої поведінки у дівчинки-підлітка. Якщо ми почнемо говорити з дівчинкою у 8 років про презерватив, то в неї не буде оцієї культури, в неї не буде платонічного лібідо, в неї не буде еротичного лібідо, в неї залишиться лише секс. Тому, знову ж таки, хочеться звернути увагу громадських організацій, жінок-

матерів, що наше завдання не лише попередити незаплановану вагітність, не лише попередити інфекцію, наше завдання виховати дівчинку мамою, яка зможе створити атмосферу в родині, яка зможе бути не лише жінкою для постелі, а яка буде жінкою по великому рахунку. І саме організації, які займаються збереженням материнства і здорового материнства, в об'єднанні з лікарями акушерами-гінекологами, лікарями дитячими гінекологами, психологами, ми повинні говорити про культуру виховання відносин чоловіка і жінки ширше, не лише про статеву культуру. Наступний слайд, будь ласка.

Але ми маємо те, що ми маємо. Ми маємо ранній початок статевого життя, ми маємо помолодшання онкологічних хвороб, онкологічної захворюваності у дівчаток, ми маємо ріст у 5 з половиною разів за 15 років раку шийки матки у віковій групі 18-29 років. Я про це говорю принаймні останні 5 років. І я чому просила можливості раніше виступити, тому що в мене літак, я лечу в Мінськ. Там проводиться Європейська нарада по скринінгу і профілактиці онкологічної патології у жінок. І ця сама сусідня Білорусія вже 5 років проводить щеплення дівчаткам вікової групи 12-14 років від вірусу папіломи людини. У нас сьогодні є області, які дійсно це роблять. Це Черкаська область, це Дніпропетровська область, це місто Київ, це Івано-Франківськ, це Львів. Але на державному рівні у нас немає розуміння того, що це потрібно. Віспу ми перемогли. І чому? Тому що вакцинація потрібна. І тому, знову ж таки, звертаюсь до громадських організацій, нам треба формувати громадську думку правильного, грамотного ставлення до вакцинації, і державі дійсно треба думати про те, що це треба робити.

Наступний, будь ласка, слайд. Знову ж таки, всі соціальні чинники, забезпечення правильним харчуванням – це наша спільна робота, на яку ми не можемо не звернути увагу. Це і анемії, це і йододефіцит, це і дефіцит вітаміну D. Тобто це освітні програми, які нам спільно з вами всіма потрібно проводити для того, аби наше населення знало, жінки-мами знали, чим їм годувати своїх дітей, як правильно готувати раціон харчування для того, аби дівчинка виросла здоровою і могла потім стати мамою.

Наступний слайд, будь ласка. Що стосовно здоров'я жінки взагалі. Сьогодні в світі жінки з соматичною патологією мають право народжувати дітей. І сьогодні в нашій державі, в нашому інституті зокрема розроблені стратегії по виношуванню вагітності навіть у жінок зі складною соматичною патологією, з кардіальною патологією, з судинною патологією, з легеневою патологією. Однак жінка повинна знати, що їй треба прийти до вагітності до лікаря, правильно сформувати програму, і тоді вона має шанс бути живою, а не загинути під час вагітності, тому що більш ніж третина материнської смертності, яка, на жаль, залишається сьогодні в нас високою і перевищує європейські показники, це смертність від екстрагенітальної патології, це

смертність від соматичної патології. Якби ці жінки знали, що можна прийти до лікаря, сьогодні відкритий наш інститут до цього. В нас є програми передгравідарного консультування, сьогодні є перинатальні центри, які створені в державі.

Тобто нам всім разом, з громадськими організаціями, з організаціями матерів, потрібно доводити інформацію, з одного боку, а з іншого боку, все буває. Буває те, що говорила Ольга Вадимівна, коли жінка не може отримати адекватну медичну допомогу. Тоді на етапі підготовки до вагітності сьогодні є програма планування сім'ї, яка, на жаль, не підтримується державою останні два роки, фінансово не підтримується державою, але є стратегія, є філософія, і в рамках цієї філософії ми можемо допомагати нашим жінкам.

Наступне, будь ласка. І знову ж таки є служба планування сім'ї, яка є, Інститут наш очолює цей напрямок. І ми це робимо сьогодні на загальних засадах, тобто в нас немає програми, яка раніше була, яка допомагала, і ми сподіваємось, що вона буде.

Наступне, будь ласка. Однак які наші завдання? Я сказала про рак шийки матки. Я хочу сказати ще про два раки, від яких помирають наші жінки. На першому місці – це рак молочної залози. І знову ж таки щодо скринінгу, повинен бути скринінг на рак шийки матки і повинен бути скринінг на рак молочної залози. І в сусідній Польщі, в сусідній Білорусії це не медичні структури цим займаються, цим займаються структури, які займаються соціальним забезпеченням, тобто жінці прислати лист, жінку викликати на обстеження, і лише тоді, коли вже виявлена якась патологія, тоді звертаються до лікаря. Тобто ні одна держава не забиває цвяхи комп'ютерами. Для цього є спеціально організовані системи.

І сьогодні ми на рівні професійних громадських організацій: Асоціація акушерів-гінекологів, Асоціація кольпоскопії та цервікальної патології, ми сьогодні розробляємо ініціативу, з якою ми готові звернутись і до Комітету Верховної Ради, і до Міністерства охорони здоров'я, де прописати, як ми як фахівці бачимо можливість організації скринінгових програм з онкологами спільно, скринінгових програм по виявленню ранньому раку шийки матки і раку молочної залози.

І ще одна проблема – це рак тіла матки, це рак ендометрія. Це жінки, які у віці понад 60 років, забувають про те, що їм потрібне обстеження у гінеколога. А пік, як ми бачимо, раку ендометрії, саме після 50 років починається ріст. Тому і в 60 років, і в 70 років треба привести свою маму до гінеколога і раз в рік обстежити для того, аби не втрачати жінок при ясній пам'яті навіть у 80 років, тому що це надзвичайно боляче.

Наступне, будь ласка. І знову ж таки сьогодні населення старіє. Ми бачимо, наскільки нас стало менше. Якщо активний репродуктивний вік складав 43 відсотки в структурі жіночого населення в 2006 році, то це лише

27 відсотків в 2017 році, жінки понад 50 років – з 37 відсотків збільшилося до 47 відсотків. Тобто ми стаємо старшими. І ми повинні розуміти, що жінка відрізняється дуже серйозно. І що стосується кардіоваскулярної захворюваності, кардіальної патології, тут повинні бути теж окремі гендерні програми. І світ сьогодні говорить про так звану гендерну кардіологію. Тобто для жінок є спеціальні заходи, спеціальні стратегії профілактики кардіоваскулярної патології.

І ми започаткували з нашим інститутом такий соціальний інформаційний проект "Збереження якості життя, соціальної активності жінок пострепродуктивного періоду", до якого залучили 14 центрів і 23 тисячі жінок, яких ми опитали, знаємо, що вони знають. І ми розуміємо, що нам потрібно проводити дуже велику і дуже широку освітню роботу, нам з вами всім разом, із застосуванням мас-медіа, із застосування громадських організацій. Тоді ми з вами досягнемо дійсно тих результатів здоров'я, і тоді ми будемо мати здорову дівчинку – майбутню матір, і тоді ми будемо мати ту здорову бабусю, яка буде нести оту культуру, оту історію родини, яка буде допомагати виховувати і створювати оту атмосферу в родині, яка потрібна для здорового материнства.

Я вам дякую за увагу.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, Тетяно Феофанівно. Ми вас відпускаємо на літак. Гарно представляйте Україну. Україні дуже пощастило, що в країні є такі розумні жінки. І я сподіваюся, що з кожним роком на керівних посадах їх буде все більше, більше і більше.

Зараз я надаю слово представнику Національного медичного університету імені Богомольця акушеру-гінекологу, професору Жегуловичу Володимирі Генріховичу. "Стан забезпечення медичною допомогою матері та дитини в Україні".

ЖЕГУЛОВИЧ В.Г. Шановні колеги, запрошені, учасники "круглого столу"!

"Стан забезпечення медичною допомогою матері та дитини". Згідно регламенту я буду дуже коротко.

Перше. Чисельність жіночого населення в Україні на сьогодні складає 22 мільйони 770 тисяч жінок, з них – 50,6 відсотка – це жінки працездатного віку. На сьогодні в Україні середня тривалість життя при народженні серед

жінок – це 75,8 років. В країнах ЄС та європейського регіону на 4-7 років більше. Тобто є ще багато над чим працювати.

Частота поширеності хвороб у жінок в нашій країні на сьогодні складає 189 тисяч на 100 тисяч жіночого населення. Тобто кожна жінка має майже дві хвороби.

Далі. Що дуже нас засмучує? Кількість пологів щорічно зменшується, останні роки – на 30-40 тисяч пологів. Дивіться, 514 тисяч пологів було в 2012 році, а в 2017 році ці тільки 347 тисяч пологів. Тобто більше ніж на 150 тисяч немовлят недостає в Україні в порівнянні з 2012 роком. Хоча достатня кількість акушерів-гінекологів і укомплектованість посад акушерів-гінекологів і педіатрів, неонатологів більше 90%.

Згідно стратегії ВООЗ, за визначенням ВООЗ однією із стратегій поліпшення стану здоров'я є безпечне материнство і забезпечення здорового старту в житті дитини. Тобто те, що залежить від педіатрів і акушерів-гінекологів.

Наступний слайд. Щорічно фінансуються заходи за напрямками державного бюджету цілеспрямовано, завдяки ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ "Лікарня доброзичлива до дитини" в Україні більше 92% пологових будинків обласних та міських дитячих центрів в цій програмі задіяні.

Далі. Щорічно фінансуються заходи за напрямками за рахунок державного бюджету відповідно до паспортів бюджетних програм. А саме контрацептиви для жінок з тяжкими захворюваннями, препарати при кровотечах, дихальних розладах у дітей і антирезусний гамаглобулін. Також фінансується проведення лікування безплідності методами допоміжних репродуктивних технологій.

Далі. Завдяки цим заходам з 2014 по 2017 роки знизилась материнська смертність на 26%. Якщо було в 2014 році 19,11, то в 2017 - 14,09.

Далі. Також знизилась малюкова смертність майже в три рази за шість років, новонароджених від синдрому респіраторних захворювань в чотири рази.

Планування сім'ї, кількість абортів. Суттєво знизився показник штучного переривання вагітності у дівчат 15-17 років майже в чотири рази. І також досягнуто значне зниження рівня штучного переривання вагітності у жінок фертильного віку в Україні.

Далі. Допоміжні репродуктивні технології за державний коштом отримують в сумі десь близько 6 мільйонів 600 тисяч гривень. Це дуже недостатньо. Але деякий відсоток жінок, які не можуть собі дозволити допоміжні репродуктивні технології в приватних клініках, за рахунок бюджету в цій програмі вже взяли участь, і отримано з 1999 року 54 739 немовлят.

Стосовно статевих інфекцій. Далі. Рівень майже в 2 рази зменшився у таких захворювань як сифіліс, гонорея, хламідійна інфекція, трихомонада, уrogenітальний мікоплазмоз у дорослих жінок. І далі. І завдяки роботі клінік, дружніх до молоді, далі, знизилась ці показники майже в 2 і 3 рази у дівчаток, у підлітків, яким 15-17 років.

Далі. Взагалі для того, щоб далі робити найкращі показники стану здоров'я наших жінок, треба сказати, що достатньо в країні фахівців, наукового потенціалу і треба тільки збільшити фінансування на деякі програми, які потребують таких капіталовкладень. Тобто і хірургічні, і особливо ДРТ-технології.

Все. Спасибі за увагу.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Надаю слово заступнику директора департаменту захисту прав дітей та усиновлення Міністерства соціальної політики України пану Володимирі Вовку.

Будь ласка. 5 хвилин.

ВОВК В.С. Шановна Ольго Вадимівно! Дорога світова і українська жіноча родино! Дозвольте, враховуючи надзвичайно теплий емоційний стан нашої аудиторії, який завжди панує, коли головує Ольга Вадимівна, я не вперше на такому заході, перш за все мені як чоловікові, нас тут небагато в залі, подякувати вам за те, що ви своїм життям підтверджуєте надзвичайно високу роль жінки, доповісти вам, що я як чоловік теж продовжувач українського роду. Разом з жінкою маємо трьох доньок і вже чотирьох внуків. І я дуже сподіваюсь, що, вступивши сьогодні до програми Ольги Вадимівни, дочекаюся правнуків і буду виконувати всі завдання, які буде давати Ольга Вадимівна, щоб цього досягти.

Тепер як представник Міністерства соціальної політики, який має честь брати участь в цьому заході, я хочу сказати, що на минулому тижні напередодні Міжнародного дня матері ми з заступником міністра соціальної політики Олександром Чуркіною два дні плідно працювали на Всеукраїнському форумі багатодітних матерів, де відпрацювали дуже змістовну соціальну резолюцію стосовно всіх тих складних питань, які зараз є в соціальній сфері. Тому я не буду доповідати про ті звитяги, які є у всіх міністерств, в тому числі у Міністерства соціальної політики. Частково вони є в довідці, яка роздана учасникам.

А я скажу, що Міністерство соціальної політики свідомо бачить, які є проблеми в субсидіях, в пенсійному забезпеченні, в пільговому проїзді, доступних ліках і в першочерговому отриманні житла, і буде робити все залежне спільно з Міністерством фінансів і Кабінетом Міністрів, щоб ці проблеми вирішувалися найближчим часом.

Стосовно захисту прав дітей - на найближчому засіданні Кабінету Міністрів має бути розглянутий План дій з реалізації Національної конвенції ООН про права дитини до 2021 року. В Верховній Раді України в минулому місяці зареєстровано законопроект 8325 про першочергові зміни до законів України щодо запобігання жорстокого поводження з дітьми. Бо ми бачимо, що найголовніше наше завдання – це щоб був мир не лише в державі, в першу чергу в державі, але і в кожній сім'ї. Щоб діти не гинули у власних сім'ях, щоб діти не гинули через те, що сім'ям важко самим виховувати дітей, щоб була соціальна підтримка держави, комунальних органів виконавчої влади, всього громадянського суспільства матерям, які виховують дітей.

І мені дуже приємно, що наш соціальний блок сьогодні складається не лише з державного рівня, а і з громадського, комунального і регіонального. І я думаю, що мої колеги, які разом зі мною сьогодні тут присутні в залі, змістовно доповнять наш блок соціальний і достойно ми представимо тут на нашому "круглому столі".

Дуже дякую вам за увагу.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, пане Володимире.

Запрошую до слова голову правління громадської організації "Федерація жінок за мир у всьому світі" пані Тетяну Коцебу.

Якщо з присутніх тут в залі хтось хоче зробити ремарку чи взяти слово, чи коментар, прошу вас направити мені ваше ім'я і вашу позицію, для того щоб я могла планувати подальше наше засідання.

Пані Тетяно, будь ласка, 5 хвилин.

КОЦЕБА Т.Ю. Дякую. Доброго дня, вельмишановні гості і колеги, партнери!

Дуже дякую і дуже вражена, дійсно, що нас так багато з різних країн зібралось сьогодні тут. І дякуючи Ользі Вадимівні, вона нас тут збрала. І дійсно, ми під українським крилом державного діяча, я дуже шаную жінку, яка мама, завжди встигає кругом. Знаєте, і ми, жінки, хочемо займатися і політикою, і бізнесом, і громадською діяльністю, і народити дітей, шанувати батьків, чоловіка годувати – і все це ми, жінки.

Як ви вже чули, я очолюю громадську організацію "Федерація жінок за мир у всьому світі" і маю чоловіка, велику родину, у мене п'ятеро дітей. А я ще дуже люблю займатися громадською діяльністю, тому що, знаєте, те, що

ми робимо, це все дуже важливе. І ми хочемо переймати досвід одна одної. І хочемо вийти за межі тільки нашої країни, і хочемо займатися міжнародною діяльністю і впливати на ті процеси, які відбуваються у всьому світі. Ми дійсно хочемо бути жінкою, мамою. Я дуже сумую за своїм татом, який пішов з цього життя, але мене дуже підтримує моя мама. Тому дійсно не просто народити дітей, а треба їх виховати.

І сьогодні я хочу представитись не тільки як жінка, мама, громадський діяч, а саме представити інтереси багатодітних родин. Я дійсно, коли почала працювати 11 років тому, займатись громадською діяльністю, дуже переймалась питанням, який імідж багатодітної родини саме в моїй країні.

Знаєте, від відносин чоловіка та жінки залежить, скільки я хочу мати дітей. Коли я виходила заміж, теж думала, що в мене буде одна дитина і кар'єра, але дійсно мої відносини з чоловіком розвивались, і потім ми подумали, може, двоє, троє і так далі. Але, знаєте, не зовсім я вважаю, що держава підтримує, саме починаючи з виховання хлопців і дівчат. Саме з дитинства створити повноцінну сім'ю, де чоловік і жінка, любити один одного, шанувати, піклуватись і народити здорових дітей, тобто здорову націю, здорову українську націю - це я вважаю дуже важливим питанням.

Знаєте, ООН оцінює загальну кількість населення України, яка є найбільшою за територією країною Європи, у 44,2 мільйона осіб. Проте, за підрахунками того ж ООН, населення України в наступні 30 років скоротиться майже на 20 відсотків. Тому бачимо, що Україна потрапила в п'ятірку лідерів країн світу за темпами скорочення населення. Основними чинниками є міграція з України та низька народжуваність, а ще в моїй країні п'ятий рік іде війна.

Тому якщо я раніше піклувалась тільки про імідж багатодітних родин, які вони повинні бути в моїй країні, тобто це не повинні бути люди з простягнутою рукою, які потребують тільки соціального захисту. Я кажу своїм дітям, що саме я і ваш батько гарант ваш і вашого майбутнього, тобто ми, люди, представляємо державу. І я би дуже хотіла, щоб держава дійсно піклувалась і створювала ті умови, які надають нам можливість, маючи гарне здоров'я, гарні відносини між чоловіком та жінкою, народжувати здорових хлопчиків та дівчаток, майбутнє нашої країни.

Сьогодні я дуже щаслива, тому що я можу представляти Київське міське об'єднання багатодітних, і сьогодні присутні мої колеги: голова об'єднання Любов Костянтинівна, вона народила шестеро дітей. І я хочу вклонитись всім, хто дійсно народили та виховали достойних громадян моєї країни.

Тому ми в письмовій формі теж подали до комітету пропозиції щодо пільгових категорій, тобто дійсно хотілось би збільшити допомогу при народженні третьої і більше дитини, поновити, незважаючи на те, що нам

так непросто в нашій країні. Я дійсно вважаю, що треба підтримувати ті молоді родини, які, незважаючи на ситуацію, вони хочуть народити троє і більше дітей. Дійсно, підтримувати. І не важливо там, який у нас мінімум прожитковий, розумієте, інколи там 100-200 гривень не вистачає чи щось таке інше. І взагалі, що таке прожитковий рівень в нашій країні? Для здоров'я, виховання і освіти цього недостатньо. Тому дійсно все це буде в письмовій формі. І звернення ми надсилали.

А якщо дійсно говорити про ситуацію, є обмеження, що стосуються законодавчої бази. Це стосується і соціальних пільг для багатодітної родини – не тільки доходу у вигляді заробітної плати, а й інших доходів. Наприклад, доходів від проведення підприємницької діяльності, доходів самозайнятих осіб. Розумієте, є обмеження, коли і батько, й мати займаються підприємницькою діяльністю, є обмеження – тільки пільги для одного з батьків. І багато з чого, якщо вивчати детально з нашим юристом, тут присутня теж наш юрист, якщо вивчати, є обмеження. Але я можу, мій чоловік може - багато хто може. Розумієте? Тобто я б хотіла, щоб це були родини, які не просто очікують від держави чогось і не роблять, а дійсно підтримувати отих прогресивних батьків, здорових батьків, які багато чого можуть робити. Розумієте? І я хочу, щоб держава почула, і не вказувала мені пальцем: там, знаєте, прописано трошки, і достатньо. Ні, не достатньо. Тобто я за те, щоб дійсно були молоді родини і багато мали дітей, гарних, здорових, чудових. Тому я дуже дякую, Ольго Вадимівно, що ви нас почули.

Дякую.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую вам, пані Тетяно.

Хотіла би прокоментувати і сказати, що на майбутнє нам потрібно, дуже важливо синхронізувати нашу діяльність, щоб те, що ви робите, те, що робить "Федерація жінок за мир у всьому світі", те, що роблять багатодітні матері, те, що роблять батьки діток з інвалідністю, те, що робить Спілка матерів загиблих, ми на оцій платформі, на Асамблеї матерів, я абсолютно впевнена, що ми зможемо створити такий порядок денний для можновладців...

КОЦЕБА Т.Ю. Перейдемо до практичних вже дій, так?

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Так, перейдемо до практичних дій, створимо групу ще радикальних жінок, якщо не будуть чути добре.

КОЦЕБА Т.Ю. І я хочу сказати, що "Федерація жінок за мир у всьому світі" має нагороду "Жінка року". І цього року нагороду "Жінка – державний діяч" отримала Ольга Богомолець.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, пані Тетяно.

Для мене насправді це була велика честь. А ще більша відповідальність, тому що ми тільки починаємо, власне, нашу спільну діяльність. І в нас ще багато-багато роботи.

Зараз запрошую до слова пані Галину Козлову, директора Київського міського центру сім'ї "Родинний дім". Прошу дотримуватися регламенту.

КОЗЛОВА Г.М. Дуже приємно знаходитись в даній залі. Дуже приємно чути колег, жінок, партнерів. І сьогодні, виходячи із всього сказаного і почутого, я, мабуть, не по презентації, хоча деякі питання по презентації, яку готувала, зараз підемо з тих ситуацій, про які ми почули.

Тобто ми розуміємо, що жінки, незалежно від того, в якій країні знаходяться, який колір шкіри, яка національність, вони опікуються одними і тими самими проблемами. Ми хочемо жити в мирі, в злагоді. Ми хочемо жити в суспільстві, де відсутнє насилля, де відсутня дискримінація чи по відношенню до жінок, чи по відношенню до дітей. І в цьому ми є єдині.

Враховуючи те, що я очолюю Київський міський центр сім'ї "Родинний дім", безумовно, мені хотілося б також сказати, що і чоловік, і жінка, вони народжуються в родині, в сім'ї, і сімейні цінності як чинник та показник як і фізичного, і духовного, і інтелектуального здоров'я є однією із важливих складових нашого суспільства. І недооцінювати роль сім'ї не можна. Я думаю, в кожній країні це є важливою складовою. І наразі те, що ми бачимо у нас, фактично зруйновані і культурно-релігійні традиції в родині, також і в суспільстві, зневажається святість шлюбу. Засоби масової інформації прагнуть перекрутити норми стосунків між чоловіком та жінкою. Більшість молодих людей взагалі позбавлені уявлень про щасливе сімейне життя.

Київський міський центр зробив дослідження серед молоді з 14 до 18 років, і в тому дослідженні одним з питань було, чи хотіли б ви наслідувати модель своєї сім'ї у своїй створеній сім'ї? 82 відсотки молодих людей сказали, що ні. Це нам, жінки, чоловіки, які також є відповідальні за це, нам є над чим замислитися, чому наші діти, знаходячись в сім'ї, не відчувають тієї безпеки, підтримки, поваги, порозуміння. І ті випадки в суспільстві, чому наші діти, маючи тата і маму, є соціальними сиротами, знаходяться в центрах

соціального захисту, батьки позбавлені батьківських прав, а велика кількість батьків навіть не навчена виконувати свої батьківські функції.

Ще хотіла б наголосити на тому, що було проведено анонімне анкетування учнів 10-11 класів на вживання ними алкогольних напоїв. 30 відсотків нашої молоді (це учні 10-11 класів) фактично систематично вживають алкогольні напої. 50-55% нашої молоді регулярно палять, 10% нашої молоді хоча б по одному разу приймали наркотичні речовини, а 2% внутрішньовенно приймали.

Де вони знаходяться? Вони виховуються в нашій родині, вони виховуються нашими жінками і батьками. І на нас лежить велика відповідальність своїм прикладом... Далі ідемо. Але батьки зізнаються, що їхні сини і доньки не завжди приховують від них свої негативні звички. 9,7% юнаків в присутності рідних палять – це є нормою – і 3,4% дівчат. 51,9% спільно з батьками вживають спиртне. Це страшні, ще деградація іде нації – це страшні процеси. Також дозвіл на паління офіційно отримали 6,5% хлопців і 3,4% дівчат. На вживання спиртного отримали офіційно дозвіл – це з анкетування анонімного вже батьків – отримали 7,3 юнаків і 9,2 дівчат. Іде різниця: 7,3 юнаків і 9,2 дівчат. Тобто нерозуміння в родині, що алкогольна і наркотична залежність у дівчат розвивається набагато швидше. А це мами, це жінки, це репродуктивне здоров'я, це велика відповідальність.

Далі що мені хотілося б сказати, що негативні такі набуті звички у дітей, як же родини планують їх, що вони роблять для цього? І по дослідженню 4,3% батьків намагаються переконати своїх дітей, що це не потрібно робити. 2,1% батьків вважають, що це є власний приклад. 2,1 – це занадто низький. Бесіди про шкідливість 22%. Про спеціальну літературу, яку потрібно читати, і намагаються дати дітям – 42%. Заборона категорична 42 і 21 – покарання, аж до фізичного покарання.

І це говорить про те, хотіла цим прикладом навести, що ми з вами розуміємо, що найкращий вихователю для дитини – це є те середовище, в якому вона виховується. Це є тато, мама, сім'я. Але власний приклад тільки 2,1. Відсутність власного прикладу. Тобто відсутність і руйнування всіх морально-етичних норм іде в суспільстві і в родині в першу чергу.

І зараз мені хочеться, я можу багато, не знаю, у мене мало, мабуть, часу, але мені хочеться, щоб ми наголосили про важливість взагалі сімейної політики. Наразі, Володимире Семеновичу, ваше міністерство, досі відсутня у нас державна комплексна цільова програма підтримки сім'ї. Навіть концепції немає. Ми подавали з громадськими організаціями пропозиції.

Ми говоримо про те, що сім'я – це добре. Зміна концепції, парадигми моральності у вихованні сімейному, вона повинна бути однаковою для держави, для родини і для соціуму. Якщо будуть подвійні стандарти, ми результату ніколи не отримаємо.

І дуже хотілося б, щоб наша державна сімейна програма змінила трішки свій ракурс. Ми знаємо, вона має три основні складові. Перша основна складова – це допомога родинам, які опинилися в кризі. І це, безумовно, важливо. Це і матеріальна допомога, це різні види допомоги, це є потрібним. Інша складова – це робота з негативними явищами в суспільстві, в сім'ї. Це подолання питань насилля, в тому числі дитячого, це попередження торгівлі людьми. Це є важливим. І держава витрачає великі кошти. І третя, мала складова – підняття іміджу сім'ї, сімейних цінностей, морального виховання, вона лишається на третьому місці. Це та складова, від якої залежать фактично всі чинники.

І наразі дуже хочеться, щоб сім'я як осередок благополуччя, як осередок здоров'я не тільки фізичного, але і морального, тому що воно взаємопов'язано, була інтегрована у всі сфери життєдіяльності. Це і освіта. Поєднання освітнього простору з вихованням. Це і соціальний простір. Це інформаційний простір, де засоби масової інформації повинні, мабуть, стати порадиником, другом сім'ї. І сімейні цінності, сімейні методи виховання, педагогічна майстерність батьків, мам, вона повинна бути на першому місці. І тоді наша мама, чоловік, діти будуть згуртовані. Тоді, можливо, нам не потрібно буде боротися з тими негативними явищами. І тоді жінки всього світу, можливо, візьмуться за руки, створять ланцюг миру, щоб усі війни в усьому світі зупинилися, щоб наші діти жили в щасливих родинях, щоб ніколи не зазнавали болю від втрати, щоб жінки ніколи не сумували за втраченими дітьми, щоб генофонд нації зберігся.

Ми маємо таку кричущу статистику, що в Україні чоловіків, ми знаємо, на 8 відсотків менше, ніж жінок, вони на 10 років живуть менше, ніж жінки, 40 відсотків наших нинішніх 16-річних юнаків не мають шансів дожити до пенсії внаслідок зменшення тривалості життя чоловіків. Понад 30 відсотків чоловіків ніколи не стануть батьками з причин низького рівня репродуктивного здоров'я. Ті ж самі проблеми, ми сьогодні чули, є і в жінки.

І ось якщо наше небайдухе суспільство, об'єднавши всі зусилля, зможе поставити сім'ю на перше місце, сім'ю як чинник благополуччя в країні у всіх сферах життєдіяльності, мабуть, тоді ми зуміємо зберегти генофонд нашої нації, відродити чудову інтелектуальність нашого українського народу, яка була, яка ще наразі не зовсім загубилася, підняти виховні процеси в родині і суспільстві набагато вище, і зберегти, мабуть, ті морально-етичні норми, такі як чесність, порядність, коли сказане слово відповідає сказаному слову, пошана і розуміння, передача звичаїв і традицій від роду до роду, у нас не буде тоді проблем.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Шановні колеги, зараз надаю слово директору Житомирського міського центру для сім'ї, дітей та молоді пані Ользі Юрченко.

Пані Ольго, прошу вас вкластися в 3 хвилини.

ЮРЧЕНКО О.І. Дуже лаконічно.

Дуже дякую, пані Ольго.

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді мають надавати комплексно соціальну допомогу в першу чергу на сьогоднішній день сім'ям учасників АТО. Розглянувши ситуацію і проживаючи в героїчному місті, як і в усій Україні, ми дійшли до висновку, і мене підтримав депутатський корпус, і ми практично з початку 2015 року створили на базі нашого центру наш структурний підрозділ – центр соціальної допомоги учасникам АТО та їх сім'ям. Наскільки це виправдано на сьогодні, мабуть, скаже цифра, скаже число, за яким стоїть людське життя. Сьогодні у нас на обліку знаходиться майже 3 тисячі учасників АТО. Сьогодні місто Житомир має 53 сім'ї полеглих героїв, в яких виховується 48 дітей. Сьогодні ми маємо уже 17 сімей померлих учасників АТО, померлих внаслідок хвороб або поранень, отриманих в зоні війни. Сьогодні 12 синів, яких поховали матері, це єдині діти у їх сім'ях. Сьогодні в нашому місті 6 синів – це ті, хто навіть не створили власної сім'ї. То чи маємо ми право сьогодні працювати періодично, від випадку до випадку? І саме центр соціальної допомоги несе на собі ті повноваження із виробленим положенням, механізмом. Депутатський корпус все те зрозумів. І на сьогодні ми маємо забезпечити захищені будні. Добре, коли є святкові дні, коли ми відзначаємо державні свята, але при умові, що ми невидимо, але дуже важливо працюємо кожного дня.

Я не буду звертати увагу зараз, я прошу далі, на ту статистику і ті діаграми, які я привезла. Ми бачимо 2015 рік і 2017 рік – це не робота у високому кабінеті. Це робота і в кабінетах, це робота і за місцем проживання сім'ї. Це робота в інших державних інстанціях, куди не можуть сьогодні достукатися або з власної причини наші захисники, які, прийшовши з війни, розуміють, що вони не будуть ні в кого нічого просити. І про це вони нам говорять.

Я хочу сказати, що сьогодні нашою роботою є важлива робота збереження пам'яті. І ми намагаємося працювати так, щоби на вулицях міста, щоби на тих урочистостях говорити про те, що відбувається сьогодні в Україні. Ми використовуємо ті матеріали, які до нас приносять наші захисники з передової, із тих страшних котлів, в яких вони заходилися. Це пробиті прапори, це фото із окопів – і саме такі матеріали ми намагаємося

розповсюджувати. Це наша величезна виставка "Обійми війни", де мами давали останні речі своїх дітей, які сьогодні з небес моляться за нас.

Також наша робота має бути і у просвітницькій діяльності. Тому що ми створили мультидисциплінарну команду і ми побачили сьогодні, ми підключили туди наші управлінські структури: ті, хто займаються охороною здоров'я, ті, хто надають соціальні виплати, зобов'язані оформляти їх. Ми підключили наш центр первинної юридичної допомоги. І ми виїжджаємо сьогодні на полігони у військові частини, ми виїжджаємо сьогодні в наш військовий інститут, ми сьогодні збираємо тих демобілізованих наших вояків, які вже повернулися, і розповідаємо їм, говоримо: куди, який закон, на що дає право, давайте будемо разом добиватися своїх пільг і мати, використовувати в повсякденному житті ті пільги.

Ми зібрали спогади, ні, не спогади, розповіді наших мам, тат, однокласників. І саме центр соціальних служб став автором такої невеличкої скромної брошурки "Герої не вмирають" – це наші хлопчики, наші захисники. Розповіді тут не з офіційних джерел на сайтах в Інтернеті, а це ті розповіді, які, можливо, ніколи десь публічно мама не розповість про свого сина. Тут зібрані фото для наших дітей, для нашої молоді. Героями не стають десь з небес, це звичайні хлопчики у дитинстві, які віддали своє життя, які першими пішли в окопи на східних рубежах.

Я хочу звернути увагу, що сьогодні у нас, у центрі, ми ввели посади психологів, наші психологи працюють сьогодні в нашому центрі АТО. Але я буду дуже вдячна за долучення нас до всеукраїнських тренінгів, до всеукраїнських семінарів, зорієнтованих саме на роботу із нашими воїнами, які сьогодні мають величезну проблему посттравматичного синдрому. Нам не вистачає сьогодні цієї практики. Ми, власне, шукаємо щось, але то не той досвід, який ми маємо мати працюючи з людьми. Україна миролюбна держава, ми ніколи ні з ким не воювали, тому ми вчимося сьогодні працювати в умовах війни. Для нас дуже важливими були і є приїзди наших закордонних партнерів, у нас нещодавно був Брюс Янг, це психолог, до нас кілька разів уже в місто приїздив Роберт Гікс, це капелан військовий із Сполучених Штатів Америки. Ці спілкування надзвичайно важливі як для учасників АТО, як для їх сімей – і надзвичайно важливі для всіх державних службовців, посадових осіб, представників державних установ, які сьогодні працюють із учасниками АТО.

Ви знаєте, я дуже боляче переживаю, коли ми, чого гріха таїти, інколи не вміємо вислухати захисника, не вміємо зрозуміти його потребу. Сьогодні дуже важлива наша співпраця з нашим духовенством, з нашими священиками, з нашими військовими капеланами, у нас дуже потужно працює сьогодні наш центр "Компас", який сьогодні працює і з дружинами, і з дітками, і з матерями, і з нашими інвалідами, хлопцями-інвалідами війни. А в нас сьогодні в місті таких майже 200, якщо бути точним, 187 сьогодні хлопців, які сьогодні мають посвідчення інваліда війни.

Ми намагаємося організувати, я прошу далі, групи взаємопідтримки, в першу чергу групи взаємопідтримки для матерів загиблих, для матерів, чії сини сьогодні знаходяться в зоні АТО, точно так же і для дружин. Надзвичайно складно. І ми всі прекрасно розуміємо, що вже ніколи захисник не повернеться таким, яким він був до війни. Ми прекрасно розуміємо, що змінюється і психічний стан жінки, яка кожної хвилини молить Бога, щоб її чоловік, батько її дітей повернувся живим і здоровим. Тому на сьогоднішній день ось таке спілкування між самими дружинами, між самими мамами і з нами всіма має надзвичайно велике значення. Прошу далі.

На сьогодні ми маємо розуміти... Далі. Це наші мами, це наша зустріч із Янгом. Далі. Сьогодні ми тісно співпрацюємо і намагаємося налагоджувати всі контакти з нашими громадськими об'єднаннями. У цьому тільки буде наша сила. Два-три спеціалісти, штатних працівники нічого не зроблять, і професійне вигорання буде надзвичайно велике. І тому сьогодні ми працюємо і з Фондом братів Кузьмініх, це психологічна реабілітація, у нас діє прекрасна громадська організація "Берегиня Полісся", яка займається іпотерапією і кінезотерапією. Вони сьогодні успішно працюють з дітками, ось є фото, де наша Інеса, яка народилася через 2 тижні після загибелі батька, ось на конях.

Ми розуміємо, що ми сьогодні тільки починаємо працювати, і ми маємо продовжувати цю роботу спільно. Житомир, маленьке село, районний центр – за минулий рік тільки до нашого центру звернулася 481 людина із області. Навіть приїжджають люди просто поспілкуватися, просто щоб їх вислухали, до нашого обласного центру. Це нормально. Але ми маємо бути сьогодні в нашій роботі єдині.

Я прошу далі. Це наші теж виїзди. Ми намагаємося виїжджати, організувати поїздки. Оздоровлення також сьогодні лежить у межах міста на нашому центрі АТО.

Це сьогодні наш табір-супутник, і на сьогодні із 1100 місць відпочинку 500 місць - ми забезпечуємо безкоштовний відпочинок за кошти міської ради для дітей учасників АТО.

Минулий рік був дуже гарним для нас. У нас є місто Кутаїсі (Грузія). І в минулому році завдяки співпраці мерій 25 дітей загиблих учасників АТО і де батьки мають інвалідність мали можливість відпочити на березі Чорного моря завдяки співфінансуванню двох братніх міст.

І наостанок. Я хочу показати ось ці фото. На сьогодні, ось зараз, в цей час, наші хлопці, наші захисники, які втратили хтось руку, хтось ногу, хтось сьогодні із пластинами, сьогодні у нас активно впроваджується проект "Base of Hero", і в суботу ми провели 20 наших захисників з інвалідністю, які поїхали сьогодні до Франції, до міста Лурд, де кожного року відбувається

великий молебень всіх воїнів, які беруть участь у війнах і конфліктах військових країн Європи. Прошу далі.

Сьогодні наших захисників зустрічала вже Польща, Чехія, вчора їх дуже гарно зустрічала Німеччина і безпосередньо українська діаспора. Сьогодні вони вже в Парижі.

І насамкінець я хочу сказати такі слова, які сказали мені мами наших загиблих героїв: "Не бійтеся наших сліз, коли ми плачемо, зустрічаючись з вами. Боятися треба сліз, коли ми плачемо вдома на самоті." Я дуже хочу, щоб болю і сліз було якомога менше.

Ольго Вадимівно, я маю таке доручення від наших мам передати вам лист – лист, підписаний нашою багатостраждальною мамою, яка двічі поховала свою дитину, Світланою Абрамович, матір'ю Народного Героя України Артема Абрамовича. Особливо після спілкування на Хортиці, хто їздив з наших мам, вони спілкуються з мамами України, вони винесли свої прохання саме матеріального забезпечення в першу чергу на старості літ і на сьогодні. І я не буду зачитувати за браком часу лист, але я буду дуже вдячна вам за реагування на звернення наших мам. Підписані всі мами і тата наших загиблих героїв. Дозвольте я вам передам цей лист.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую вам за глибокий, навіть не можна сказати, виступ. Знаєте, коли серце говорить, то відчувається. Дуже важливо, щоб у владі були такі люди, які не є просто чиновниками, які роблять це від серця, від душі і, власне, самі співпереживають. Тому дякую вам.

І я насправді дуже пишаюся Житомирською областю, яка була першою, яка впровадила і комплексне обстеження наших ветеранів, і проводить реальну комплексну роботу. І хотіла би звернутись до пана Вовка. Я можу стати ініціатором проведення спільного "круглого столу", для того щоб досвід Житомирської області можна було розповсюдити на, власне, інші області. Тому що, власне, в тих областях, в яких значно менше проблем, то вони і не дуже розуміють, і не дуже хочуть, як їх вирішувати. Тому я би попросила, щоб ми з вами далі були в комунікації і щоб надали можливість пані Ользі знов-таки транслювати досвід того, що було зроблено. Це оформити як документ, і щоб ми це відправили за погодженням, безперечно, вашого міністра і за його підтримки.

Зараз надаю слово голові правління громадської організації Клуб "Імпульс", Дніпропетровська область – пані Ольга Лупова. Дуже прошу, в 3 хвилини вкладіться, будь ласка.

ЛУПОВА О.З. Так, я не буду дуже багато говорити.

Шановне товариство, мені дуже приємно, що я зможу знаходитись зараз разом з вами. І велика вам всім подяка за ту роботу, яку ви виконуєте на міжнародному рівні, захищаючи права жінок.

Тема моєї розмови – це насильство в сім'ї. Кожна з нас хоче, щоб обличчя матері було з посмішкою і щасливим. На жаль, дуже багато проблем випадає на їхні плечі. І, на жаль, дуже часто обличчя матері це біль, це сльози і це великі проблеми у дітей.

Ми з вами, ті, що громадські організації, також представники депутатського корпусу зробили дуже багато, щоб пройшли зміни в законодавстві стосовно протидії і попередження насильства в сім'ї. Наразі законодавство змінено, але механізм ще не відпрацьований. І ціль моєї доповіді повинна була бути про ту роботу, яку ми робимо, впроваджуючи вже корекційні програми на місці в Західно-Донбаському регіоні Дніпропетровської області.

Бачачи самі очі кривдників, бачачи його як агресора, у нас відповідне і ставлення до цих людей. Але змінивши свою політику і розпочавши впровадження корекційних програм, ми зрозуміли, що необхідна взаємодія. Пройшли тренінги представники поліції, ми знайшли взаємодію, склали систему взаємодії з поліцією, з державними відділами, які працюють в цій сфері, департаменту соціального захисту населення, і підписали угоди, навчили своїх фахівців і розпочали впровадження корекційної програми, і працюємо в цьому вже декілька років.

Бачачи очі матері, з якою жорстко поводяться її дорослі діти, кожен може сказати, яке це горе! Але це є. Бачачи сльози матері, яка живе в пеклі, разом зі своїми дітьми в насиллі. І коли проводиться корекційна робота з агресором, ми розуміємо те, що ми можемо щось змінити в цій ситуації. Ми залучаємо до роботи також працівників охорони здоров'я, нарколога.

І я хочу сказати, що пройшовши лікування від наркотичної та алкогольної залежності, наші клієнти, пройшовши корекційну програму, далі мають можливість змінити своє ставлення до проблеми, змінити своє ставлення до своїх рідних і близьких. Це проводяться групові заняття в корекційній роботі, проводиться індивідуальна робота з психологом, соціальними працівниками. Таким чином у нас є можливість подивитися вже в очі матері, коли ми змогли змінити ситуацію на краще, коли її діти, дорослі діти пройшли лікування, пройшли корекційну програму і почали поважати свою матір.

Далі. Коли кривдники навчаються методам, соціально прийнятним методам прояву гніву. Далі. І ми можемо таким чином змінити ситуацію в сім'ї. В сім'ї покращується ситуація для дітей і для жінок. І ми бачимо це своїми очима, не тільки на законодавчому рівні і коли ці програми будуть працювати, ми працюємо конкретно з цими жінками і з цими дітьми. І це дуже важливо, коли ти бачиш результат, коли змінюється жінка, яка декілька

років жила в пеклі, а потім бере розриває шлюб, виходить на роботу, розпочинає робити свою кар'єру і в результаті знаходить кошти для того, щоб зняти квартиру і разом з дітьми там проживати. І інші жінки, які разом пройшли корекційну програму, мають можливість допомогти забрати дітей із шкільного закладу, і таким чином також проводиться корекційна робота для жінок із розумінням того, що насилля неможливо приховувати, з насиллям потрібно працювати, і ми повинні змінити ситуацію на краще. Ми знаємо, що насилля у нас має чоловіче обличчя і частіше всього від цього страждають жінки.

Це кімната короткострокового перебування для жінок, які можуть декілька днів перебувати тут у нас зі своїми дітьми. І працюють мобільні бригади, ми вирішили зробити таку систему взаємодії і подивитись, як це буде виглядати на практиці. А враховуючи, що ми працюємо вже з наслідками, то основний напрямок ми направили на створення системи роботи по формуванню готовності молоді до створення сім'ї. Молодь, як уже говорили мої колеги, і все проблеми-проблеми-проблеми, молодь не може, не хоче брати із своєї сім'ї ту модель поведінки, а іншої вона не знає. І тому наше завдання – навчити молодих людей, дати їм знання стосовно інституту сім'ї, стосовно видів насильства, які існують, навчити ненасильницьким методам поведінки, для того щоб вони взяли в свої сім'ї традиції, коли зона сім'ї – це буде зона без насильства. І працюючи з дітьми, з молоддю, ми бачимо ті обличчя, як змінюється їхнє ставлення до самої сім'ї, те, що було, коли вони прийшли до нас, і як вони розуміли сім'ю відповідно до бачення своєї сім'ї, своїх батьків і яку сім'ю вони хочуть зараз створити. Тому я вважаю, що не тільки працюючи на державному, на політичному рівні, ми повинні все-таки бачити і очі тих людей і тих дітей, в яких змінюється ситуація на краще.

Велике вам всім спасибі. І я хочу побажати всім вам успіхів, здоров'я і щоб більше на обличчях були посмішки. І щоб жінки цінували себе. І щоб у Верховній Раді було більше 30 процентів жінок.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Я би хотіла зараз прокоментувати для наших закордонних гостей, для перекладача, коли наші виступаючі кажуть "АТО", це скорочена назва антитерористичної операції. Тому що у нас не оголошена офіційно війна в зв'язку з тим, що Росія не визнає себе агресором, хоча частина території нашої країни і Крим окупований. І Україна не має туди доступу, а бойові дії

ідуть на сході країни, але визначено воно як антитерористична операція. Тому, власне, зараз ці слова можуть бути вам незрозумілі.

Я дуже прошу наступних виступаючих, у нас зала ця лімітована по часу, в парламенті все дуже регламентовано, нам відключають мікрофони. Я тут цього не роблю. Але ми по часу дуже, як би, не вписуємось, тому я дуже прошу наступних наших гостей намагатися вкластися максимум у дві хвилини. Інакше я просто не буду мати можливість всім надати слово.

Зараз запрошую до слова пані Наталю Харченко – голову громадської організація Співка матерів загиблих в АТО міста Києва. Пані Наталю, будь ласка, потрібно натиснути червону кнопку.

ХАРЧЕНКО Н.О. Да, я все сделала. Спасибо большое, Ольга Вадимовна.

Я Наталя Харченко – голова Співки матерів воїнів загиблих в АТО. Мама погібшого мальчика в русско-украинской войне. Погиб он в 2014 году ... в огненном коридоре, в так званом "зеленом коридоре".

У нас война, мы мамы погибших героев в русско-украинской войне. Мы хотим донести и рассказать правду. Нас убивают. Погибли наши самые родные, дорогие! И эти боль и утрата выпали на наши плечи. Силу духа и любовь к своему дому нашим детям дали мы, матери.

Мы должны объединиться, чтобы быть вместе. Ми незламні матері України. Мы приняли прапор своих детей. Своими руками, своим трудом мы продолжаем дело наших детей. Только мы можем сохранить память и рассказать правду, как бы ни старались уменьшать роль войны, как бы ни старались отбросить нас назад.

Мы - за мир. И в память о наших детях мы должны поднять статус матери. Мы, мамы Украины, протягиваем руку мамам Сирии, чтобы мы объединились в этом.

Слава Украине!

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Героям слава!

Наташа, а вы у нас, по-моему, русская, да?

ХАРЧЕНКО Н.О. Да, я этнически русский человек. Я родилась в России. И я сыну своему говорила: "Сынок, это не наша война". Но это его дом, он здесь родился. У меня есть родственники в России, которые меня не понимают, не принимают. И я не понимаю, что у них творится в головах. Когда я говорю: "У нас война и вы нас убиваете. Вы будете нас убивать?" Они говорят: "Да, мы придем и будем вас убивать!" - это мне говорил мой брат. Я говорю: "А почему?" Ответ был таков: "Чтобы вы нас уважали". Это

очень страшно! Если это говорит родной брат, что творится в головах у этих людей?

И вот мы, мамы, мы хотим донести, что действительно нас убивают и у нас война. Мы живые, вот они мы, мы матери, которые остались без детей. Поэтому нам надо объединяться, поддерживать друг друга. Только мы, по моему, должны остановить эту бессмысленную войну.

Мой сын не начинал войну! Но его убили. За что? За то, что он любил свой дом, любил свою маму и выбрал не меня, а выбрал эту страну, в которой он родился, и страна, которая называется Украина.

Дякую вам.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, Наталіє. *(Оплески)*

Надаю слово матері-героїні, голові Одеської обласної ради багатодітних родин Альоні Артеменко.

Будь ласка.

АРТЕМЕНКО А. Я приветствую всех участников "круглого стола". Меня зовут Алена Артеменко, областной совет многодетных семей Одесчины, мать-героиня, воспитываю 10 детей.

Действительно, как уже было сказано, 11 и 12 мая в Одессе прошел Второй всеукраинский открытый форум многодетных семей Украины, результатом которого стало обращение к депутатам Верховной Рады о необходимости принятия ряда законов, которые улучшат жизнь детей, улучшат жизнь семей, в частности многодетных семей. Было инициировано женское лобби и как результат - создание Рады матерей Украины.

И вы знаете, вчера был знаковый день, находясь в Верховной Раде и общаясь с депутатами нашей страны, подписали практически все депутаты, независимо от партий, фракций, подписали постановление, которое мы передали в Верховную Раду, "Про невідкладні заходи з відновлення належного соціального захисту сімей з дітьми, забезпечення охорони материнства і дитинства та подолання демографічної кризи в Україні". Я думаю, что это те необходимые заходы сегодня для моей страны, чтобы жизнь детей и матерей улучшилась.

Кроме того, будучи врачом-психиатром и входя в Ассоциацию психиатров Украины, я, наверное, как никто понимаю о необходимости создания ряда центров, чтобы они были приняты на законодательном уровне, то есть хотела бы к этому привлечь и наших депутатов, в частности таких центров, как центры раннего втручання, центры реабилитации детей, переживших войну, то есть деток, вывезенных из "серой" зоны.

Знаєте, у нас як-то не прийнято об этом говорити, но необхідні центри реабілітації учасників АТО, наших мальчиків, які повертаються з передової. І знаю об этом не понаслышке: двоє моїх синів служать в українській армії, один з них є учасником бойових дій і в даний момент він знаходиться саме там, на сході.

Ці центри для реабілітації учасників АТО повинні бути психолого-психіатричними, тому що, на жаль, всі наші хлопці, які знаходяться там, на передовій, захищають рубежі нашої країни, вони всі повертаються з посттравматичним синдромом. І вони повертаються в наші сім'ї, вони повертаються до своїх жінок, до матерів, і у багатьох з них є вже свої діти, і нашим хлопцям потрібно допомогти реабілітуватися і повернутися до нашої життя, тому що вона кардинально відрізняється від тієї, яку вони бачили там, коли вони знаходилися на передовій.

Ольга Вадимівна, я б хотіла вам передати резолюцію Другого всеукраїнського відкритого форуму багатодітних сімей України, а всіх присутніх матерів я хотіла б привітати з цим світлим святом, і щоб у ваших сім'ях було тепло, любов, і щоб нарешті завершилася ця нікому не потрібна війна, і щоб наші сини і дочки не загинули.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Запрошую до слова Галину Токар, громадська організація батьків дітей з інвалідністю.

Пані Галино, будь ласка.

ТОКАР Г.В. Доброго дня, шановне товариство! Дорогі жінки! Я маю честь сьогодні побувати серед таких знаменитих, гріхних жінок, успішних жінок, матерів-героїнь, матерів, які втратили своїх синів. Я представляю Чернівецьку область. Я мама, яка народила і виховує двох синів з інвалідністю. На превеликий жаль, нам з чоловіком випало таке горе. Але я знайшла в собі сили і об'єднала батьків, жінок, які виховують дітей з інвалідністю саме району, не області, а району. Це тих жінок, які проживають далеко від районного центру, від обласного центру. Це ті жінки, які практично не мають ніякої підтримки: ні моральної, ні психологічної. І моєю основною метою було допомогти саме цим жінкам адаптуватися, пристосуватися у цьому соціумі, але найголовніше було – це допомогти їхнім дітям реалізуватися і дати їм таку можливість, щоб вони зрозуміли, що вони не одні і вони не єдині в цьому суспільстві.

Скажу те, що основною метою зараз в мене стоїть – це створити центр тимчасового перебування людей, молоді з інвалідністю на якийсь такий певний час. Не дитячий будинок, не пансіонат, не будинок інвалідів, а центр тимчасового перебування. Ви розумієте, що ми, мами, не вічні. Кожний прожитий день для цієї жінки, яка народила і виховує дитину з інвалідністю, це є подвиг. Повірте, це є подвиг великий. І звичайно, ці жінки втрачають здоров'я. Вони повинні підтримати себе, вони повинні полікуватися, але вони не мають такої можливості через те, що вони не мають як залишити свою дитину.

Я неодноразово виступала перед керівництвом району та нашої області, говорячи про те, що я бачу в подальшому все-таки створення цього центру.

Я хочу привітати всіх жінок, всіх матерів зі святом – Днем матері. Я бажаю кожній жінці добра і щастя, миру і злагоди. Хай Бог береже вас від всіляких негараздів.

До вас, Ольго Вадимівно, я звертаюся як до жінки, як до мами, як до людини, як до депутата. Ви знаєте, можливо, ми подамо офіційне звернення до вас. Я давно мріяла про зустріч з вами. Ви не уявляєте, яка я сьогодні щаслива, що я є серед вас.

Є така страшна хвороба, як міопатична хвороба, це м'язова дистрофія. На превеликий жаль, це є в моїх хлопців. Але законом передбачено не так, як ми би хотіли. Діти отримують тільки соціальну допомогу, це пенсію. Але мама не має соціальної надбавки по догляду за дитиною, тільки з розладами псих-догляд має.

Я би хотіла, щоб все-таки якимось закон змінили, переглянули перелік цих захворювань і внесли зміни до закону. Я вас дуже прошу! Ми офіційно вам напишемо. Тому що дитина, яка має м'язову дистрофію, це практично лежача, це надзвичайно важкохвора дитина. Але мама не має такої можливості, як би, вона здійснює догляд, але держава її за це не фінансує.

Я вас дуже буду просити і я офіційно до вас звернуся. Дякую.

Я вам всім дякую за увагу. Хай вам щастить!

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую. Надаю слово президенту громадської організації "АММА" Ібрагім Юлії.

У нас ще два виступи і ми завершуємо з вами обговорення.

ІБРАГІМ Ю.С. Доброго дня! Приємно вітати всіх у цій залі і з нагоди Дня матері побажати всім миру, добра, злагоди!

І мені сьогодні дуже приємно те, що неодноразово піднімалися питання саме підняття престижу сім'ї і максимальної підтримки тієї родини, яка

прагне, намагається і бере на себе таку відповідальність: виховувати достойно велику кількість дітей – це багатодітні родини.

Зараз у нас державна політика зводиться до того, що, як правило, увага приділяється сім'ям, які або намагаються скрити свої доходи і стають малозабезпеченими – подаються на малозабезпеченість, або ховають свого татуся, і велику кількість матерів-одиначок у нас породила наша держава тим, що певна є підтримка. А багатодітна родина - вона має певні гарантії від держави, певні пільги, але ці гарантії, на жаль, вони майже не виконуються.

І ось дуже вдячна я за цей роздатковий матеріал, який дали, і я хочу просто швидко пробігти по тих пунктах, в які вони закладені, і чи виконуються вони чи ні.

50% знижка на комунальні послуги. Так, має багатодітна родина, але з 2015 року кожна родина має підтвердити свій дохід і він має не перевищувати певну суму, яка включає в себе ще й податок 19,5%. Тобто родина отримує набагато менше коштів на своє життя і вона не може розраховувати дуже часто на отримання цієї знижки 50% на комунальні послуги.

Далі. Є безоплатне одержання ліків, це дуже цікава тема. За весь цей період, скільки діє дана пільга, жодна дитина в Україні не отримала ліки за рецептами лікарів безкоштовно! Не отримала жодна дитина з багатодітної родини. Хоча з 1998 року є постанова Кабінету Міністрів України 1303, певні зміни відбувалися, але вони, знову-таки, не позбавили дітей до 3-х років безкоштовного права на отримання ліків за рецептом лікаря, неважливо дитина ця з багатодітної родини чи це одна, перша дитина, друга дитина, це взагалі неважливо. Діти від 3 до 6 років мають право на 50-відсоткову знижку на ліки за рецептом. Хто про це знає? Багато сімей взагалі про це не знають. А ті родини, які намагаються скористатися цією пільгою, отримують дуже негативне відношення від лікарів, від завідуючих лікарень. Це просто жах!

Я в своєму житті спробувала, я ж голова організації, я кажу: "Я ж повинна пройти цей шлях". Двічі я отримала ці ліки, але це закінчилося тим, що лікар почала відвертати погляд, коли бачить мене на вулиці чи ще десь. Тобто, ви розумієте, такого не повинно бути. Мені однаково, як вона себе почуває, ця лікар, але багато родин залежні, і вони бояться відстоювати своє право на ті пільги, які їм гарантовані державою.

Щорічне медичне обстеження, диспансеризація. Жодна дитина, якщо це тільки не малозабезпечена сім'я, не може скористатися цією пільгою. Тому це дуже важливо – звернути на це увагу. Бо, на жаль, в родинях, де багато дітей, є випадки, і вони не такі рідкі, коли є діти з особливостями розвитку, і навіть здорові діти, вони потребують обстеження.

Щодо безоплатного проїзду, це взагалі зараз проблема, яка влітку, мабуть, стане просто великою втратою для матеріального достатку кожної

багатодітної родини, тому що ми переходимо на монетизацію, так? А що принесе нам монетизація? Це якісь там 150-200 гривень на дитину. І далі що? Як сім'я може відправити дитину з одного регіону в інший на відпочинок? Сьогодні вона може робити це безкоштовно, влітку все закінчується. Дитина, яка мешкає в певному регіоні, може отримати тільки пільгу в межах свого регіону.

Розумієте, це дуже важливі такі моменти, по яких справді треба консолідувати нам з вами зусилля і вирішувати. Тому що доля нації, доля майбутнього залежить саме від того, як ми зараз побудуємо життя наших діточок, як ми захистимо діточок.

Дякую вам дуже.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую.

Хочу зазначити, що чим більше жінок буде у владі на всіх місцях – мери міст, депутати міських рад, обласних рад, парламенту – тим легше буде вирішувати ці питання. Тому що, на жаль, сьогодні дуже багато глухих. Тобто начебто вуха в них є, все працює нормально, але вони нечують. Тому дуже складно. Саме тому ми зараз говоримо і шукаємо механізм консолідації для того, щоб наша спільна платформа могла підтримувати тих жінок, які будуть йти у владу, для того, щоб ви на місцях могли вирішувати ці питання. Однаково, яка політична сила, головне, щоб совість була. От якщо в людей є совість, не робить різниці, в якій вони політичній силі. Вони будуть працювати і робити так, щоб служити своїм людям.

Буквально по хвилині, я надаю слово Кравчук Вікторії. Будь ласка. "Об'єднання дружин і матерів бійців учасників АТО".

Будь ласка, Вікторіє, одну хвилину. Потім Алад'єва Ганна. І ми завершуємо наш "круглий стіл", підводимо підсумки.

КРАВЧУК В. М. Дуже дякую. Всім доброго дня. Я мама загиблого офіцера, киянина, Кравчука Володимира. Особисто я очолюю філію київську Всеукраїнське громадське "Об'єднання дружин і матерів бійців учасників АТО".

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Трошки голосніше, будь ласка, бо вас не чути.

КРАВЧУК В.М. За браком часу я багато говорити не буду, але я просто хочу до вас звернутись, так як ви при владі і у вас більше повноважень. Медичне обстеження мам загиблих героїв, тому що на рівні поліклінік це не

виконується і якимось би хотілось, щоб було не просто якесь профілактичне обстеження, а професійне, тобто мамографія, УЗІ, аналізи. І таким чином наші бабусі, в яких полишались дітки від своїх синів, ми будемо більше продовжувати жіночий вік і виховувати їх сім'ї.

Дякую.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую, Вікторіє. Скажіть, будь ласка, ви з якого міста?

КРАВЧУК В.М. Місто Київ.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Прямо за вами сидить Олена Євстігнеєва. Оберніться, вона підніме руку. Олено, обміняйтесь, будь ласка, координатами. Ми регулярно домовляємось і робимо безкоштовні обстеження для матерів загиблих, для дружин, для родин з закладами Академії медичних наук. І всі заклади виходять в суботу, спеціально робимо день. З Оленою скоординуйтесь, будемо робити це разом.

КРАВЧУК В.М. Дуже дякую.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Важливо доносити інформацію.

Будь ласка, Ганна Алад'єва.

АЛАД'ЄВА Г.В. Всем здравствуйте. Анна Алад'єва, город Краматорск, Донецкая область. Я та женщина, которая приехала из того региона, где сейчас идет война. В 2014 году это горе пришло в нашу страну, к нашему большому сожалению. И наш город находился всего 3 месяца под оккупацией, но это были страшные 3 месяца.

В 2014 году, кто первый вышел против "Русского мира" в нашем городе, это были женщины и люди с инвалидностью, и я в их числе. Мы пошили украинские флаги, потому что на тот момент их невозможно было купить, и выходили и показывали Украине и всему миру, что Краматорск это Украина и отстаивали это.

Мы занесены были в списки, и во время оккупации нам пришлось уехать и покинуть наш родной город, забрав детей. И когда в июле 2014 года был освобожден город, мы сразу же вернулись, и чем мы занялись – это мы начали кормить наших военных украинских, которые освободили наш город.

Это было 400 человек ежедневно в течении двух месяцев, пока не было организовано питание, мы их кормили. Это женщины Краматорска. Дієві жінки.

Я хочу сказать, что на сегодняшний день есть большая проблема в передфронтальной зоне, это заминированная территория. 65 процентов, по данным организаций, которые занимаются разминированием, это сельскохозяйственные угодья, нет возможности у женщин в селах обрабатывать эту землю. Это есть большая проблема.

Но что я хочу сказать? Я хочу сказать еще большое спасибо вам всем, здесь присутствующим, непосредственно женщинам, которые приехали из других стран. Для нас очень важна ваша поддержка, потому что мы видим и чувствуем, что мы не одни в нашем горе, в нашей беде. Большое вам спасибо.

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую і вам. Дякую, власне, всім присутнім за все, що ви робите. У нас ще просить хвилину слова громадська організація Івано-Франківської обласної "Спілки членів сімей загиблих, померлих та безвісти зниклих в зоні АТО". Або пан Степан, або пані Олена.

Будь ласка, хто з вас?

ТУРУСОВА О.В. Я буду говорити на доступном – и на русском языке, и на украинском. Я тоже "смешанный" человек. Было приятно всех видеть. Недавно мы были на награждении матерей. Я видела, как моих матерей награждали. Сама я тоже вдова, самая старшая вдова в Ивано-Франковске оказалась. Ой, что же вам сказать-то? Очень трудно когда-то что-то говорить. Но я тут много слышала по здоровью, о детях. Я также и многодетной мамой являюсь, уже детки подросли. А здоровье, конечно, больше бы хотелось, и желание это все видеть.

Але, на жаль, на жаль, я тут мало почула, і буду до пані Ольги звертатися все ж таки по сім'ях родин загиблих. Говорили про психологічне, так, але практика показала вже з 2014 року, що батьки, вдови теж мають психологічний розлад. Коли трималися, поки це був шок, відходячи від шоку, на жаль, були і спроби вже й суїциду, бо дітей немає і продовження роду немає. Боляче, я хочу плакати. Ну, вибачте мені. Воно так є. І от батьків також треба рятувати. Треба. І діти - психологічно. Це те, про що сьогодні говорили, повні родини. Повні родини були – і не стає, розумієте? Ми будемо, листом, на жаль, звернемося, бо увага треба.

А от наших іноземних гостей я підтримую, бо я сама як Муніра теж народилася в травні 5-го числа (вона 8-го, я 5-го), я теж такий боець. І я би хотіла, щоб ми в дійсності об'єднувалися, бо і приниження жінок, воно теж іде, іде в суспільстві. Недостатність заробітків, розумієте, так? Алкоголізм, наркоманія. Може, десь воно і прикривається, але воно по всьому світу є. І від цього треба позбавлятися. А також є психологічні розлади, бачите? Їдемо за кордон, заробляємо гроші. Жінка не може справитися. Діти хворіють. Ну от, треба нам об'єднуватися. І я буду за те і буду піднімати західний регіон України, звідкіля ми приїхали, для того щоб повністю (повністю!) не тільки після війни... Війна, вона закінчиться. Це в дійсності не АТО, це війна, напад і нищення нації. Воно колись закінчиться і бажано скоріше.

Я от пані Муніру підтримую, що нам треба виступити, всім зібратися і сказати: "Ні!" Бо кінця і краю тому не буде. Далі гинуть діти, далі забирають і так далі.

А от, власне, що для атовців сьогодні прозвучало, бо ми паралельно всі йдемо разом, треба психологів, дуже кваліфікованих психологів. Тому що зараз, ну як вам сказати, пані Олю, появляються такі, знаєте, пройшли курси і все. А курси ні про що не говорять. Кваліфікацію, треба кваліфікацію.

Дякую вам усім. Нам дуже було приємно. До побачення. До об'єднання!

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дякую. *(Оплески)*

Дякую вам усім за участь. Ви знаєте, на завершення хотіла би сказати, що, безперечно, всім тим, хто дотичний до війни, до смерті і до болю, не можна залишатися тим самим. Чому? Тому що цей біль, смерть близьких людей, вона входить в тебе і вона ніколи не виходить звідти. Тобто бути таким, як ти є, більше неможливо. І от хоч, знаєте, з часів Революції Гідності пройшло вже скільки років, 18-го числа, коли в готелі "Україна" у нас лежало 16 тіл в калюжах крові, і мами, і батьки стояли на колінах перед цими хлопцями, ми були в оточенні, і їх треба було виносити пішки, тому що машини не їздили, я думала, що зробити, щоб якимось підтримати всіх. І поки хлопців грузили на ноші і несли на руках зверху вниз через Майдан - ми співали Гімн України. От співали і співали. І я більше не можу співати Гімн України. От як тільки його починають грати, я пробую почати співати – і на другій фразі мене закидає в готель "Україна" назад.

Єдине, чим ми можемо боротися з вами, ми можемо бути сильними, бо крім нас нема кому, все! Крім нас нема кому. Наші хлопці віддали своє життя, ми залишилися тут, ми тепер маємо наслідувати, маємо відстоювати мир заради того, щоб жили їх діти, жили наші внуки, жили діти України. Це наше з вами завдання.

І, знаєте, на завершення хочу вам розповісти. Нещодавно зі мною трапилась така історія. Я боєць, тобто я не боюсь куль, не боюсь ворогів, а парламент з мене, з "білої і пухнастої", зробив людину, яка вже може, мені здається, перед будь-чим встояти. І декілька тижнів тому я прийняла рішення. В Київській області був будинок, де жила моя мама, де жила я разом з моїми чотирма дітьми. У нас там чотири спальні, велика вітальня. А мама, на жаль, пішла з життя 5 років тому. І я вирішила віддати цей будинок чудовій громадській організації, яка робить будинки для стариків. *(Оплески)*.

Не плескайте, будь ласка, в долоні. Тому що, коли я віддала цей будинок і зробила вже там ремонт, і мала туди завозити стариків, люди, які живуть навколо в цьому котеджному містечку, вийшли, поставили екскаватор на дорозі. І я не могла зрозуміти, що відбувається?

Я приїхала на зустріч, де стояло 30 людей, які мешкають в цьому містечку, вони мене чудом не розірвали! Те, що я чула там від жінок, яким 30-40 років, від жінок мого віку і молодших: "Ми не хочемо, щоби наші діти бачили на вулицях якихось старих калік на візочках!". При тому, що ці люди мали бути в садку, там 30 соток, ніхто би не ходив по вулицях. І будь-які мої спроби аргументувати і говорити про те, що вони вам не зроблять шкоди, а хвороба Альцгеймера може не обминути ніяку родину. Якщо немає близьких людей, а є родичі, які готові підтримувати, чому не зробити такий садочок?

Чесно вам скажу, у мене було таке враження, що люди вийшли боротися проти публічного дому чи проти наркопритону. Вони протестували проти створення садочку для літніх людей. І звинувачення в тому, що народний депутат дозволяє собі робити такі речі, чесно, це був, мабуть, перший раз за дуже тривалий час, коли я приїхала додому і майже до ранку плакала. Тому що я не могла зрозуміти, чому є в Україні такі люди. І у нас з вами, у матерів, у тих жінок, які втратили, у нас з вами значно більше любові, значно більше доброти і милосердя, ніж у тих людей, які не знали горя. Тому наше з вами завдання – об'єднатися. І реально ми з вами потребуємо бути разом, тому що разом ми сильніші, тому що разом ми зможемо зробити так, щоб світ не був байдужим. Тому що ми зможемо своїм прикладом демонструвати, що ми можемо зробити разом для того, щоб інші, які не мають совісті, які не мають віри, які не мають доброти і любові в своєму серці, для того, щоб ці люди знали, що нас є багато.

Тому я дякую всім нашим отцям, які були сьогодні тут і які своєю присутністю освячували нашу з вами роботу. Я дуже сподіваюся, що наші кроки по об'єднанню, я готова у письмовій формі від усіх, хто тут є, отримати ваші зауваження, ваші пропозиції, пустити їх в роботу як депутатські запити, як постанови, як зміни до законів. Все це такі технічні питання, які нам з вами потрібно буде правильно виконувати.

Але найважливіше для нас питання – це об'єднатися. Знову ж таки, об'єднатися для спільних дій, для досягнення спільної мети – зробити нашу державу справедливою, гідною, для того, щоб ми з вами пишалися тим, що ми українці і що ми самі збудували таку державу, в якій ми будемо жити щасливо і гідно мінімум 80 років, і в якій ми будемо приходити в лікарню - і там будуть всі ліки, тому що буде прийнято Закон про загальнообов'язкове державне медичне страхування, і ми будемо знати, що матері, в яких є діти-інваліди, що їх держава підтримує, і що кожна жінка щасливо народжуватиме дітей, тому що їх чоловіки мають роботу і в країні немає війни.

Я ще раз дякую всім вам. Готова до співпраці з вами, я повністю відкрита.

Так, Налан. Будь ласка.

НАЛАН ДАЛ. Лише дві хвилини. У нас є доповідь з "Конвою". На жаль, ми не маємо в Україні, але в нас є російською мовою і англійською. Браття та сестри з України, будь ласка, читайте. Ви зможете зрозуміти, що відчували жертви в Сирії, ті, хто у в'язницях. І є слово від вас, тому що ви теж є частиною цього. Ми хочемо, щоб голос сирійських жертв був почутий. І ми хочемо знати, як ми можемо співпрацювати.

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Об'єднавшись, будуть готові до співпраці і до підтримки тих жінок, які потерпають від насилля в світі. Це ми обов'язково зробимо.

У мене на завершення декілька питань. Підніміть, будь ласка, руки, у кого одна дитина? Одна дитина. Вище руку підніміть. Одна. У кого дві? Так. У кого три? У кого чотири?

(Шум у залі)

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. У кого п'ять?

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Шість?

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Сім? Вісім?

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Дев'ять? Десять?

(Оплески)

БОГОМОЛЕЦЬ О.В. Чи є хтось, у кого більше ніж десять? No. That is enough.

І зараз я запрошую, по-перше, наших міжнародних гостей до спільної фотографії коло прапора України. І запрошую всіх наших представників громадських організацій і багатодітних мам також до спільної тут фотографії.

І тепер ваші оплески жінкам світу і жінкам України.

(Оплески)